

Μετανάστευση

μια ευκαιρία (;) για το κεφάλαιο

το παράδειγμα της Ελλάδας
και η πρόσφατη προσφυγική κρίση

Μετανάστευση

μια ευκαιρία (;) για το κεφάλαιο

το παράδειγμα της Ελλάδας
και η πρόσφατη προσφυγική κρίση

Υπόγεια Σήραγγα
Προλεταριακή Συλλογικότητα

Περιεχόμενα

Πρόλογος	6
Ποιοι είναι οι μετανάστες/ποιες είναι οι μετανάστριες ;	10
Μόνιμα εγκαταστημένοι/ες μετανάστ(ρι)ες από το Ανατολικό μπλοκ και την Ασία	10
Διερχόμενοι/ες (τράνζιτ) μετανάστ(ρι)ες	12
Υποκειμενικές αιτίες μετανάστευσης	14
Κρατική μεταναστευτική πολιτική. Τους «χρησιμοποιούμε» τελικά ;	18
Αγώνες μεταναστ(ρι)ών και κίνημα αλληλεγγύης	28
Ταξικοί αγώνες σε χώρους δουλειάς - Αγώνες για το μισθό	28
Αγώνες γύρω από τη συνοριακή πολιτική και τις συνθήκες εγκλεισμού	30
Εξανθρωπισμένος καπιταλισμός και κίνημα αλληλεγγύης	31
Αγώνες μαζί με τους μετανάστες	37

Η μπροσούρα *Μετανάστευση: Μια ευκαιρία(;) για το κεφάλαιο* γράφτηκε ως αποτέλεσμα των συζητήσεων που είχαμε στη συλλογικότητά μας από το Φεβρουάριο του 2015 και μετά. Τα κείμενα παρουσιάστηκαν αρχικά σε μια συνοπτικότερη εκδοχή τους ως εισήγηση σε μια διεθνή συνάντηση (summercamp) αντιεξουσιαστών κομμουνιστών και αναρχικών το καλοκαίρι του 2016. Η μπροσούρα εκδόθηκε σε 500 αντίτυπα τον Φεβρουάριο του 2017 από την προλεταριακή συλλογικότητα Υπόγεια Σήραγγα.

email: ypogeia_siragga@espiv.net
blog: ypogeiasiragga.espivblogs.net/

Πρόλογος

Η μετανάστευση αποτελεί κεντρικό ζήτημα στις περισσότερες προηγμένες καπιταλιστικές χώρες του δυτικού κόσμου. Ο τρόπος που το κεφάλαιο προσπαθεί να ελέγξει τις μεταναστευτικές κινήσεις αντιστοιχεί κάθε φορά στον τρόπο εκμετάλλευσης της εργασιακής δύναμης που επιδιώκει να επιβάλει. Στη δεκαετία του '50 και '60 ο κενύσινανισμός¹ ήταν το σύστημα ρύθμισης των μισθών και το μοντέλο συσσώρευσης και επιβολής της εργασιακής πειθαρχίας ήταν ο φορντισμός². Στον ερειπωμένο μεταπολεμικό καπιταλιστικό κόσμο υπήρχαν άφθονα κεφάλαια διαθέσιμα για επενδύσεις. Το ζητούμενο ήταν η οικονομική ανάπτυξη και για να την επιτύχει το κεφάλαιο εκμεταλλεύτηκε εκατομμύρια μετανάστ(ρι)ες με τον χειρότερο δυνατό τρόπο. Η μετανάστευση εκείνη την περίοδο ήταν αυστηρά οργανωμένη από τα ίδια τα καπιταλιστικά κράτη για λογαριασμό των αφεντικών που χρησιμοποίησαν τη φθηνή εργασιακή δύναμη των μεταναστ(ρι)ών για να ρίξουν τους μισθούς στο όνομα της οικονομικής ανάπτυξης.

Τη δεκαετία του '70 το μοντέλο πειθαρχίας της εργασίας αλλάζει. Ο βιομηχανικός εφεδρικός στρατός³ εξαντλείται, ταξικοί αγώνες ξεσπούν στους χώρους δουλειάς, οι κοινωνικοί αγώνες οξύνονται (αντιπολεμικά κινήματα, κινήματα γυναικών, μειονοτήτων κλπ) και το κεφάλαιο εισέρχεται σε κρίση αναπαραγωγής που διαρκεί μέχρι σήμερα. Έτσι, η μόνιμη και σταθερή παρουσία εργατών σε έναν εργασιακό χώρο και η ομοιόμορφη αντιμετώπισή τους που αντιστοιχούσε στην ισοπεδωτική παράταξή τους δίπλα δίπλα στη γραμμή παραγωγής και ευνοούσε τη συλλογική οργάνωσή τους -χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν χρησιμοποιούνταν και σε εκείνη τη φάση τακτικές του «διαίρει και βασίλευε»- έδωσε, σταδιακά αλλά πάντως οριστικά, τη θέση της σε κάθε είδους ελαστική μορφή εργασίας. Κάθε τακτική διαίρεσης και κατακερματισμού της εργατικής τάξης υιοθετήθηκε από την καπιταλιστική τάξη προκειμένου να υποταχθούν οι απαιτήσεις της και να επιτευχθεί η γενική μείωση των μισθών.

Από εκείνη την περίοδο και μετά τα σύνορα λειτουργούν ως τρόπος διαλογής των μεταναστ(ρι)ών και ελέγχου της κίνησής τους. Ο τύπος των μεταναστ(ρι)ών που είναι πλέον αναγκαίος για το κεφάλαιο είναι οι εποχικοί/ές, ανειδίκευτοι/ες ή και υψηλής ειδίκευσης, αλλά πάντως οπωσδήποτε το χαρακτηριστικό που απαιτείται από τους καπιταλιστές είναι να φτάνουν στην χώρα προορισμού παράνομοι/ες, εξαθλιωμένοι/ες, αντιμετωπίζοντας βία και ανείπωτες ταλαιπωρίες και επιπλέον πληρώνοντας οι ίδιοι/

[1] Αναδιανομή μέρους των κερδών του κεφαλαίου στην εργατική τάξη, με τη μορφή μεγαλύτερων μισθών και κοινωνικών παροχών με στόχο την μεγαλύτερη κατανάλωση και την αποφυγή κοινωνικής δυσάρεσκειας και αναταραχών.

[2] Μαζική παραγωγή και σταθερότητα στα κέρδη της επιχείρησης. Συνεχής λειτουργία των εργοστασίων με λεπτομερή καταμερισμό της εργασίας και με πλήρη απασχόληση μόνιμου και σταθερού, στρατιωτικοποιημένου ανειδίκευτου εργατικού δυναμικού.

[3] Ο Καρλ Μαρξ στο Κεφάλαιο τ. 1, κεφ. 23, αποκαλεί τον υπερπληθυσμό των ανέργων «βιομηχανικό εφεδρικό στρατό» ο οποίος είναι άμεσα διαθέσιμος για να ικανοποιήσει τις ανάγκες του κεφαλαίου. Στην πορεία εξέλιξης του κεφαλαίου αυξάνονται και εκσυγχρονίζονται συνεχώς τα μηχανήματα και τα μέσα

ες το συχνά υπέρογκο κόστος για τη μετακίνησή τους. Έτσι, επιτυγχάνεται η πειθάρχηση και η υποταγή τους σε κάθε είδους εργασιακές συνθήκες και ταυτόχρονα ανοίγεται ο δρόμος για την επιβολή των νέων ελαστικών σχέσεων εργασίας στο σύνολο της εργατικής τάξης.

Ωστόσο, από την πλευρά των μεταναστ(ρι)ών, η μετανάστευση αποτελεί την ευκαιρία τους να ξεφύγουν από τη φτώχεια, τον πόλεμο ή την καταπίεση και να διεκδικήσουν ένα μέρος από τον παγκόσμιο πλούτο που συσσωρεύεται κάπου στον δυτικό κόσμο, και στην περίπτωση μας, στην Ευρώπη. Αυτή η σύγκρουση μεταξύ των επιθυμιών των μεταναστ(ρι)ών και των συμφερόντων των καπιταλιστών οξύνει τον ταξικό ανταγωνισμό και δημιουργεί την πιθανότητα ανάδυσης ταξικών αγώνων.

Στην Ελλάδα της δεκαετίας του '80 και του '90, μιας εποχής καπιταλιστικής άνθισης, οι μετανάστ(ρι)ες είναι επιθυμητοί/ές για το κεφάλαιο, καθώς με τα φθηνά τους μεροκάματα συντελούν στην κερδοφορία του, και συμβάλλουν στην αναδιάρθρωση της αγοράς εργασίας. Με ορόσημο τη δεκαετία του 1990, που ξεκινά η μαζική είσοδός τους, βρίσκεται μόνιμα εγκαταστημένη στη χώρα μας μια πολυπληθής μεταναστευτική εργατική τάξη, η οποία αποτελεί δομικό στοιχείο της δημογραφικής σύνθεσής της. Τα τελευταία οκτώ χρόνια (από το 2009), η κατάσταση άλλαξε εντελώς. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης δεν υπάρχει θέση για τους/τις μετανάστ(ρι)ες στην κατεστραμμένη οικονομία της Ελλάδας. Σε πρώτη φάση η κρατική προπαγάνδα της δεξιάς καλλιεργεί αντιμεταναστευτικό κλίμα και το κράτος οργανώνει την καταστολή των μεταναστ(ρι)ών με απελάσεις, κέντρα κράτησης, συλλήψεις και βασανισμούς με στόχο την απώθησή τους από το ελληνικό έδαφος. Η Ελλάδα σε αυτό το διάστημα μετατρέπεται από χώρα προορισμού σε χώρα διέλευσης (τράνζιτ) μεταναστ(ρι)ών. Σε δεύτερη φάση από την άνοιξη του 2015 μέχρι το Μάρτιο του 2016 που υπογράφηκε η συμφωνία μεταξύ ΕΕ -Τουρκίας, περίπου 1.000.000 πρόσφυγες και μετανάστ(ρι)ες μετακινήθηκαν προς την Ευρώπη μέσω Ελλάδας (860.000 στη διάρκεια του 2015 και περίπου 120.000 μέχρι την υπογραφή της συμφωνίας).

Η κρατική διαχείριση έχει περάσει από τον Γενάρη του 2015 στα χέρια της αριστεράς του κεφαλαίου η οποία με μια πρωτοφανή αντιρατσιστική εκστρατεία αλληλεγγύης, τουλάχιστον μέχρι την υπογραφή της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας, πέτυχε να παρουσιάσει τις μετακινήσεις αυτές ως «προσφυγική κρίση». Σ' αυτό το κοινωνικό τοπίο συγκροτείται ένα δίπολο συμφερόντων:

Από τη μία πλευρά, υπάρχει η προοπτική των μεταναστ(ρι)ών. Ένα μεγάλο μέρος Σύριων προσφύγων, οι οποίοι επικαλέστηκαν λόγους πολιτικής δίωξης ή το καθεστώς του πρόσφυγα, αναγνωρίστηκαν ως τέτοιοι και κατέφυγαν στην Τουρκία, εκμεταλλεύτηκαν το εθνικό και το ευρωενωσιακό δίκαιο και στη συνέχεια αναζήτησαν ένα καλύτερο μέλλον στην Ευρώπη.

Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν τα συμφέροντα του ελληνικού και ευρωπαϊκού κεφαλαίου. Το κράτος ΣΥΡΙΖΑ με τη φιλανθρωπική διαχείριση της «προσφυγικής» κρίσης κατάφερε όσα δεν μπόρεσαν να

παραγωγής, εντατικοποιώντας έτσι την εργασία, απορροφώντας δηλαδή («εξεουμίζοντας» κατά την ρήση του Μαρξ) όλο και περισσότερη μάζα εργασίας, από όλο και λιγότερους εργάτες. Με τη συσσώρευση του κεφαλαίου, επομένως, η ζήτηση των εργατικών χεριών περιορίζεται σχετικά, αν και η αριθμητική δύναμη του προλεταριάτου γενικά αυξάνεται με την ανάπτυξη του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. «Επομένως, ο εργατικός πληθυσμός, παράγοντας ο ίδιος τη συσσώρευση του κεφαλαίου, παράγει ταυτόχρονα σε αυξανόμενη έκταση τα μέσα που τον κάνουν σχετικά υπεράριθμο» (Κ. Μαρξ: «Το Κεφάλαιο», τ. 1, σελ. 654.). Ο βιομηχανικός εφεδρικός στρατός σαν αναγκαίο προϊόν της καπιταλιστικής συσσώρευσης γίνεται ισχυρός μοχλός της συσσώρευσης του κεφαλαίου. Ο εργατικός υπερπληθυσμός: «Αποτελεί ένα διαθέσιμο βιομηχανικό εφεδρικό στρατό που ανήκει στο κεφάλαιο τόσο απόλυτα, σαν να τον είχε φτιάξει με δικά του έξοδα».(Κ. Μαρξ: ο.π.)

πετύχουν οι κυβερνήσεις του πρόσφατου παρελθόντος. Η ντόπια εργατική τάξη όχι μόνο συμβιβάζεται πλέον με τις συνθήκες γενικευμένου hot spot που επιβάλλονται στο σύνολο της με τις συνεχιζόμενες πολιτικές των μνημονίων, αλλά νιώθει μάλιστα και «ευγνωμοσύνη» που δεν βρίσκεται στη θέση των προσφύγων. Πέτυχε να εδραιώσει σε όλους την πεποίθηση πως οι «ξένοι/ες» υποψήφιοι/ες προλετάριοι/ες δεν μπορούν να ελπίζουν σε τίποτα καλύτερο από την καλή διάθεση του κράτους να τους προωθήσει στην γηράσκουσα ευρωπαϊκή αγορά εργασίας⁴ ώστε να τη βοηθήσουν να αναδιαρθρωθεί με χαμηλότερα μεροκάματα.

Τα κοινωνικά κινήματα που αποτελούν/ούσαν τη βάση του ΣΥΡΙΖΑ, οι οργανώσεις της άκρας αριστεράς, αλλά και η πλειοψηφία του αντιεξουσιαστικού χώρου, εναρμονιζόμενοι με την επιθυμία των μετανασ(ρι)ών, πρόβαλαν ως

διεκδίκηση την ελεύθερη μετακίνησή τους. Αυτό εξυπηρετούσε την ίδια στιγμή και τις επιδιώξεις του κράτους (ελληνικού και βορειοευρωπαϊκού) και με αυτήν ακριβώς την έννοια είναι που **η κρατική διαχείριση χαρακτηρίζεται αντιρατσιστική**. Το κίνημα αλληλεγγύης επεδίωκε μεν να προσδώσει ταξικά χαρακτηριστικά στην αλληλέγγυα δράση και έτσι να την οριοθετήσει σε σχέση με τη φιλανθρωπική δραστηριότητα, επιμένοντας εντούτοις να παραμερίζει το γεγονός πως τα ίδια τα υποκείμενα, οι μετανάστ(ρι)ες δεν έβλεπαν τους εαυτούς τους ως εργάτ(ρι)ες αλλά σαν μεμονωμένους/ες ταξιδιώτες/ισσες προς τον «εργασιακό παράδεισο» του βορρά, όπου προορίζονταν να αυξήσουν με τον κακοπληρωμένο ιδρώτα τους τα κέρδη των αφεντικών.

Σε αυτήν την βάση δεν μπορούν να αναπτυχθούν κοινοί ταξικοί αγώνες ντόπιων και μετανασ(ρι)ών και μοιραία όλες οι κινήσεις αλληλεγγύης, αποσκοπώντας στο να υπηρετήσουν τις ανάγκες και τις αποφάσεις των μετανασ(ρι)ών/προσφύγων, δεν μπορούν παρά να έχουν ανθρωπιστικό χαρακτήρα. Δεν στεκόμαστε ενάντια στις κινήσεις ανθρωπιστικής αλληλεγγύης αλλά θεωρούμε σημαντικό να αναδείξουμε τα όριά τους και το ρόλο τους στο συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο που αναπτύσσονται. Αναγνωρίζουμε την επικράτηση τέτοιων πρακτικών στο αυτοοργανωμένο ανταγωνιστικό κίνημα ως πισωγύρισμα σε σχέση με τις εξεγερσιακές κινήσεις που υιοθετούνταν στο πρόσφατο παρελθόν και θεωρούμε ότι αποτελεί άμεση απόρροια της ήττας των ταξικών αγώνων της περιόδου 2008-2012. Μόνο αν οι δεσμοί που χτίζονται με τους μετανάστες αποκτήσουν ταξικό χαρακτήρα -και κατ' επέκταση και οι αγώνες μας- μπορούμε να δημιουργήσουμε σημαντικές ρωγμές στην καπιταλιστική πραγματικότητα, ώστε να βελτιώσουμε συνολικά τις συνθήκες ζωής μας, έως ότου τελικά καταστρέψουμε αυτή τη

[4] Σύμφωνα με έρευνες του ΟΟΣΑ το κατά κεφαλήν προϊόν θα μειωθεί κατά 18% στην Ευρωπαϊκή Ένωση και προκειμένου να διατηρηθεί αμετάβλητος ο δείκτης γήρανσης απαιτείται η μετανάστευση να είναι 13 εκατομμύρια το χρόνο, με βάση την έκθεση των Ηνωμένων Εθνών το 2000 (Ναξάκης & Χλέτσος, 2003, σ.38). Η προσέλευση, λοιπόν, μοιάζει απαραίτητη και αναγκαία και δεν αντιμετωπίζεται ως ανεπιθύμητη.

πραγματικότητα.

Καταλήγοντας, θεωρούμε πως είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για την ανάπτυξη του ταξικού ανταγωνιστικού κινήματος και για εμάς ως προλεταριακή συλλογικότητα, αφού εξερευνήσουμε τόσο τη σύνθεση της εδώ εγκαταστημένης μόνιμα μεταναστευτικής εργατικής τάξης όσο και το προφίλ των πρωταγωνιστών της λεγόμενης «προσφυγικής κρίσης», να παρουσιάσουμε την κρατική διαχείριση του μεταναστευτικού ζητήματος και να αναφερθούμε στους ταξικούς αγώνες που απαντούν σε αυτήν.

30/1/2017

Προλεταριακή συλλογικότητα, Υπόγεια Σήραγγα

Ποιοι είναι οι μετανάστες; ποιές είναι οι μετανάστριες;

**Μόνιμα εγκαταστημένοι/ες μετανάστ(ρι)ες
από το Ανατολικό μπλοκ και την Ασία**

Στις αρχές του 20ου αιώνα πάνω από 350.000 Έλληνες προλετάριοι έφυγαν ως επί το πλείστον για την Αμερική και αργότερα τη δεκαετία του 1960 πάνω από δύο εκατομμύρια μετανάστευσαν κυρίως για Γερμανία και Αυστραλία. Από τότε μέχρι τη δεκαετία του 1990, που η Ελλάδα από χώρα αποστολής έγινε χώρα προορισμού μεταναστ(ρι)ών, πολύ νερό κύλησε στο αυλάκι. Με εξαίρεση τους Πακιστανούς που είχαν αρχίσει να έρχονται στη χώρα από το 1970 περίπου, τη δεκαετία του '90 έχουμε μαζική είσοδο μεταναστ(ρι)ών από την Αλβανία με αποτέλεσμα οι Αλβανοί να ξεπερνούν το 50% του συνολικά εγκατεστημένου στη χώρα μεταναστευτικού πληθυσμού. Μετά το 1995 ακολουθούν Βούλγαροι, Ρουμάνοι αλλά και Ρωσίδες, Γεωργιανές, Ουκρανές και τέλος Πακιστανοί, Μπαγκλαντεσιανοί, Ινδοί, Αιγύπτιοι και Ιρανοί. Το 1986, ο συνολικός αριθμός των μεταναστ(ρι)ών «νόμιμων» και «παράνομων» ήταν 90.000, το 1991 καταγράφηκαν 167.276, το 1998 επισήμως άγγιζαν τους 190.000 στην πραγματικότητα, όμως, αν και μη καταγεγραμμένοι/ες στη χώρα ζούσαν γύρω στο 1.000.000, κάτι

που αποτυπώθηκε και στην απογραφή του 2001.⁵

Βίαιες πολιτικές συγκρούσεις και οικονομικές ανατροπές στις χώρες του πάλαι ποτέ κρατικού καπιταλισμού συνδυασμένες με χαμηλά μεροκάματα, η υψηλή ανεργία και οι τοπικοί πόλεμοι (Γιουγκοσλαβία, Κόσσοβο, Κουρδικό, Ιράκ) ήταν οι αιτίες που αύξησαν τις μετακινήσεις προς τις ευρωπαϊκές χώρες από το 1990 και μετά. Οι μετανάστ(ρι)ες επιλέγουν την Ελλάδα εκείνη την εποχή λόγω της θέσης της ως της πιο ισχυρής καπιταλιστικής οικονομίας στα Βαλκάνια.

Οι περισσότεροι/ες μετανάστ(ρι)ες που έφτασαν εκείνα τα χρόνια εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα με τις οικογένειές

[5] Τα στοιχεία στα οποία αναφερόμαστε σε όλο αυτό το κεφάλαιο έχουν αντληθεί από ποικίλες πηγές. Παραθέτουμε εδώ συγκεντρωτικά κάποιες από αυτές: ΚΕΜΟ, 2004, Κάταικος & Πολίτου, 2005, Ρομπόλης, 2005, ΕΚΚΕ, 2005, ΙΜΕΠΟ, 2007, Τριανταφυλλίδου, Μαρούκης: συλλογικός τόμος, 2010, Triandafyllidou, A. and Isaakyan, I. (2015), *Οι μεταναστευτικές εισροές στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία*, ΕΔΚΑ, τ. 26, 2016, ΕΛΣΤΑΤ, *Παρακολουθώντας και αξιολογώντας τα μέτρα για την ένταξη των ευάλωτων ομάδων μεταναστών*, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2015

τους. Προτίμησαν τις περιοχές που είχαν ήδη εγκατασταθεί συγγενείς τους, φίλοι και γείτονες οι οποίοι τους προσέφεραν βοήθεια, για να βρουν δουλειά και τους φιλοξενούσαν το πρώτο διάστημα. Ζουν μέχρι σήμερα σε ξεπεσμένες γειτονιές του κέντρου τις οποίες οι ντόπιοι έχουν σε μεγάλο βαθμό εγκαταλείψει. Γειτονιές που έχουν φτηνά νοίκια, καλές συγκοινωνίες και βρίσκονται κοντά στη δουλειά τους και στις διοικητικές υπηρεσίες μετανάστευσης.

Η πλειοψηφία (800.000) είναι μουσουλμάνοι, πράγμα που δημιουργεί επιπλέον διαχωρισμούς με αποτέλεσμα οι γειτονιές αυτές να μετατρέπονται σταδιακά σε ιδιότυπα γκέτο. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας οι μετανάστ(ρι)ες αποταμιεύουν πολύ περισσότερο από τους ντόπιους και όχι μόνο για να στέλνουν εμβάσματα στους συγγενείς τους: ιδίως οι Αλβανοί που είναι εγκαταστημένοι σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας με την οικογένειά τους (σε αντίθεση με τους Πακιστανούς ή τους Αφρικανούς για παράδειγμα από τους οποίους μετακινούνται σχεδόν αποκλειστικά μόνο άντρες) επενδύουν τις αποταμιεύσεις τους στην απόκτηση στέγης στην Ελλάδα ή σε μικρο-επιχειρήσεις στην Αλβανία.

Οι μετανάστες της δεκαετίας 1990-2005, ήταν κατά πλειοψηφία άντρες, νέοι κάτω των 35, απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης, σπάνια όμως με πτυχίο πανεπιστημίου. Αποτελούσαν το 10% του εργατικού δυναμικού και δεν δυσκολεύτηκαν να βρουν εργασία (90% μισθωτοί). Μάλιστα τη δεκαετία του 2000 είχαν ρεκόρ χαμηλής ανεργίας (3%), χαμηλότερη από τους ντόπιους εργαζόμενους σε αντίθεση με τις περισσότερες χώρες της ΕΕ-15. Αμείβονται, όμως, πάντα χαμηλότερα από τους Έλληνες, ενώ σε μεγαλύτερο ποσοστό είναι υποαπασχολούμενοι και έχουν περισσότερα εργατικά ατυχήματα.

Μετά τη λήξη των ολυμπιακών έργων, όμως, οι εργάτες απολύθηκαν και η οικονομική ύφεση που εκδηλώθηκε στη συνέχεια έπληξε κυρίως τον κλάδο των κατασκευών, στον οποίο κατεχοκίνη εργάζονταν (και εξακολουθούν να εργάζονται) μετανάστες, κυρίως Αλβανοί. Βούλγαροι και Ινδοί δουλεύουν στη γεωργία, ενώ Πακιστανούς και Μπαγκλαντεσιανούς βρήκαμε παλαιότερα στη βιομηχανία και σήμερα κυρίως στη βιοτεχνία κλωστοϋφαντουργίας, στα γνωστά φασονατζήδικα, που κατά δεκάδες έχουν ξεφυτρώσει στα υπόγεια της Αθήνας. Μεγάλο μέρος μεταναστ(ρι)ών, επίσης, εργάζεται στο εμπόριο, τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια, ενώ ένα μέρος τους δραστηριοποιείται στην παραοικονομία.

Σήμερα, στην Ελλάδα της ύφεσης και των μνημονίων, οι μετανάστ(ρι)ες έχουν μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας από τους ντόπιους με αποτέλεσμα, εκτός από το προφανές. Να μην μπορούν, δηλαδή, να ικανοποιούν τις ανάγκες τους, επιπλέον να χάνουν και τη νομιμότητά τους. Δεν είναι μόνο η ανεργία που τους εμποδίζει να συγκεντρώσουν τον απαιτούμενο αριθμό ενσήμων για την ανανέωση της άδειας παραμονής, αλλά κυρίως η αδήλωτη εργασία που επιβάλλεται σε ντόπιους και «ξένους» όλο και πιο πολύ μέσα από τις συνεχιζόμενες πολιτικές λιτότητας. Πολλοί μετανάστες προλετάριοι,

όπως και οι ντόπιοι, στρέφονται προς την αυτοαπασχόληση ως λύση για τη μακροχρόνια ανεργία τους και μετατρέπουν σε οικογενειακή επιχείρηση το προηγούμενο επάγγελμά τους. Να σημειώσουμε ότι ο μεταναστευτικός πληθυσμός δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση ομοιογενή κοινωνική τάξη. Αν και στο μεγαλύτερο ποσοστό του αποτελείται, όπως δείξαμε, από προλετάριους, υπάρχουν και οι μετανάστες—αφεντικά, για παράδειγμα στο χώρο των φασονατζίδικων, που λογαριάζουν τους εαυτούς τους ως «επενδυτές» και εκμεταλλεύονται άλλους/ες μετανάστ(ρι)ες ή και ντόπιους/ες εργάτ(ρι)ες. Να υπενθυμίσουμε χαρακτηριστικά -προκειμένου να καταδείξουμε ότι η μετανάστευση δεν είναι μια συνθήκη που εξ ορισμού δημιουργεί ταξική συνειδηση- ότι στη ρατσιστική υστερία και τα πογκρόμ του φασιστικού πυρήνα του Αγ. Παντελεήμονα συμμετείχαν και κάποιοι από την πρώτη και δεύτερη γενιά μόνιμα εγκαταστημένων μεταναστών που λογάριζαν τους εαυτούς τους ως λευκή ανώτερη φυλή...

Οι μετανάστριες εργάτριες έφτασαν πολύ γρήγορα σε πληθυσμό τους άντρες και είναι κατά συντριπτική πλειοψηφία Ουκρανές, Ρωσίδες ή Γεωργιανές. Δεν υπάρχουν Πακιστανές, Μπαγκλαντεσιανές ή Ινδές μετανάστριες. Από τα στοιχεία της απογραφής (2001) προκύπτει ότι, οι μετανάστριες έχουν υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο από τους άντρες μετανάστες, αλλά είναι γεγονός ότι καταλαμβάνουν χειρωνακτικές και ανειδίκευτες θέσεις εργασίας, ενώ, παρόλο που το ποσοστό ανεργίας τους ήταν μικρότερο από των ντόπιων εργαζομένων γυναικών, ήταν μεγαλύτερο από των αντρών μεταναστών (14%, όταν για τους άντρες μετανάστες ήταν 4,4%).⁶ Πολλές μετανάστριες από τις πρώην χώρες ΕΣΣΔ, κυρίως από την Ουκρανία εργάστηκαν ως σεξουαλικές εργάτριες, αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό τους απασχολήθηκε ως οικιακές εργάτριες και στους κλάδους της υγείας κοινωνικής μέριμνας και γενικότερα στην παροχή υπηρεσιών. Αυτές οι «από μηχανής θεές» μετανάστριες στήριξαν με τις φθηνές υπηρεσίες τους τα ελληνικά νοικοκυριά «απελευθερώνοντας» για χάρη του κεφαλαίου σημαντική εργασιακή δύναμη υψηλά ειδικευμένων ντόπιων γυναικών. Ο ρόλος τους υπήρξε κι εξακολουθεί να είναι σημαντικός για το κεφάλαιο, καθώς καλύπτουν τα κενά του κράτους πρόνοιας. Οι μετανάστριες εργάτριες είναι πραγματικά αόρατες· στην Ελλάδα ο χώρος της μισθωτής εργασίας τους παραμένει άτυπος και υποτιμημένος. Οι μετανάστριες εργάτριες στις «υπηρεσίες» αποτελούν το δεύτερο πολυπληθέστερο κλάδο, μετά τις κατασκευές, στον οποίο απασχολούνται μετανάστ(ρι)ες.

Διερχόμενοι/ες (τράνζιτ) μετανάστ(ρι)ες

Οι μετανάστ(ρι)ες εργάτ(ρι)ες συνεχίζουν να έρχονται τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 2000, συμβάλλοντας σημαντικά στο «θαύμα» της ελληνικής ανάπτυξης. Το 2012 όμως οι μεταναστευτικές κινήσεις παρουσιάζουν μείωση κατά 49%. Η Ελλάδα, λόγω της βαθιάς οικονομικής ύφεσης και κατ' επέκταση του υψηλού ποσοστού ανεργίας, δεν αποτελεί πια μεταναστευτικό προορισμό, αλλά ένα σταθμό στην κίνηση των μεταναστ(ρι)ών για τις χώρες του ευρωπαϊκού βορρά κυρίως. Παράλληλα από το 2010 έως το 2013 **εγκαταλείπουν τη χώρα** περίπου 209.000 Έλληνες κάτοικοι και 187.000 μετανάστ(ρι)ες, εκ των οποίων οι 165.000 είναι Αλβανοί, που παίρνουν τις καταθέσεις τους και

αποχωρούν.⁷

Παρά την υποτίμηση της εργασίας και των ζωνών μας στην Ελλάδα, πολλοί Αλβανοί εξακολουθούν να παραμένουν στη χώρα, καθώς τα παιδιά τους, η δεύτερη γενιά μεταναστ(ρι)ών, αρνείται να επιστρέψει σε έναν τόπο που ποτέ δε γνώρισε και στον οποίο νιώθει ξένος, χωρίς αυτό να σημαίνει πως και στα πλαίσια του ελληνικού έθνους-κράτους δεν ζει σε μεγάλο βαθμό υποτιμημένη και περιθωριοποιημένη. Ο μαινόμενος πόλεμος τα τελευταία πέντε χρόνια στη Συρία έχει στο μεταξύ δημιουργήσει μια μεγάλη προσφυγική κρίση με 4.000.000 πρόσφυγες. Οι περισσότεροι βρίσκονται ακόμα και σήμερα στην Τουρκία (2.700.000), την Ιορδανία και τον Λίβανο, όπου οι Σύριοι πρόσφυγες αποτελούν το 1/4 του συνολικού πληθυσμού. Την ίδια περίοδο σημειώνονται βίαιες ανατροπές και πολιτικές συγκρούσεις σε Τυνησία-Λιβύη-Αίγυπτο.

Από το σύνολο των προσφύγων/μεταναστ(ρι)ών (Συρία, Αφγανιστάν, Ιράκ, Ιράν, Πακιστάν) που πέρασαν στην Ελλάδα το 90% δεν αιτήθηκε άσυλο, καθώς κατευθύνθηκε σε χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης και κυρίως στη Γερμανία και τη Σουηδία. Αν και τα ΜΜΕ πρόβαλαν κυρίως την εικόνα των γυναικόπαιδων, αποσκοπώντας στην προβολή του λεγόμενου προσφυγικού ζητήματος με όρους θεάματος, οι μισοί σχεδόν από τους Σύριους πρόσφυγες και περισσότεροι από τους μισούς Αφγανούς ήταν άντρες, μορφωμένοι, ηλικίας κάτω των 35 και ήδη οικονομικά ενεργοί στη χώρα τους. Παράλληλα, βέβαια, υπήρχαν και πολλές οικογένειες που ταξίδευαν έχοντας επικεφαλής γυναίκες.

Παρόλο που οι πόλεμοι και η γενικότερη αποσταθεροποίηση τους έδωσε από τη Συρία και το Αφγανιστάν, οι ίδιοι οι πρόσφυγες, όταν ρωτήθηκαν σε έρευνες που έγιναν από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ, δήλωσαν ότι ήταν υποκειμενικά τα κίνητρα που τους οδήγησαν στην απόφαση να μεταναστεύσουν, με πρώτιστο την εύρεση εργασίας, γι' αυτό και η ανακοίνωση της Γερμανίας για 500.000 θέσεις εργασίας ανά έτος σε πρόσφυγες έπαιξε καταλυτικό ρόλο.

Στα αλλεπάλληλα και συνεχόμενα κύματα των προσφύγων/μεταναστ(ρι)ών στη διάρκεια του καλοκαιριού του 2015 προηγήθηκε η μεσοαστική τάξη. Σύμφωνα με τα ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν τον Αύγουστο του 2015 με ευθύνη της Ύπατης Αρμοστείας και του ΕΛΙΑΜΕΠ το 90% των μεταναστ(ρι)ών ήταν μορφωμένοι/ες, με πτυχίο γιατρού, αρχιτέκτονα ή δικηγόρου και με γνώση τουλάχιστον μιας ξένης γλώσσας. Ήταν αυτοί/ες που πριν το ξέσπασμα του πολέμου είχαν καλές δουλειές και είχαν αποταμιεύσει ορισμένα χρήματα. Πριν περάσουν το Αιγαίο ζούσαν εκτοπισμένοι/ες σε άλλες περιοχές της χώρας τους ή παράνομα σε άλλες χώρες. Η έλλειψη πρόσβασης σε θέσεις εργασίας που να συμβαδίζουν με τις ικανότητές τους, η κάλυψη των εξόδων διαβίωσης και το να ξεφύγουν από την εκμετάλλευση αποτελούν τον κύριο λόγο (41%) για τον οποίο οι Σύριοι

[6] Μετανάστριες και απασχόληση στην Ελλάδα, Α. Καψάλη

[7] Τράπεζα της Ελλάδος, Οικονομικό δελτίο Νο 43, Ιούλιος του 2016

δηλώνουν ότι εγκατέλειψαν τον τελευταίο τόπο διαμονής τους. Αργότερα το χειμώνα του 2015-16 οι μεταναστευτικές ροές περιλαμβάνουν πιο προλεταριακά στρώματα. Αυτοί οι «φτωχότεροι» μετανάστες εργάτες και κυρίως οι οικογένειές τους είναι που εγκλωβίστηκαν στον ελλαδικό χώρο μετά την υπογραφή της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας το Μάρτιο του 2016. Όσοι δεν κατάφεραν να περάσουν τα σύνορα από την Ειδομένη, (περίπου 55.000 μέχρι σήμερα) στοιβάχθηκαν σε ανοιχτά ή κλειστά κέντρα «φιλοξενίας» και αναγκαστικά αιτούνται ασύλου, αλλιώς επαναπροωθούνται στην Τουρκία ή στη χώρα προέλευσής τους. Ανάμεσα στους Σύριους μετανάστες βρίσκονται άτομα, τα οποία δίδονται από το καθεστώς Άσαντ, επειδή έχουν αναπτύξει αντικαθεστωτική δράση. Πρόκειται για άτομα τα οποία είχαν έντονες σχέσεις με τη Δύση και αποτελούσαν μέρος της κοινωνίας των πολιτών που πήραν μέρος στις διαδηλώσεις για τα δημοκρατικά δικαιώματα. Από την άλλη, δεν υπάρχει αμφιβολία πως ανάμεσα στους πρόσφυγες που πέρασαν στην Ευρώπη όλο αυτό το διάστημα συγκαταλέγονται και τσιράκια του Άσαντ που «εγκαταλείπουν το πλοίο».

Η στάση που θα κρατήσουν οι πρώτοι μπροστά στη βίαιη προλεταριοποίησή τους στη Βόρεια Ευρώπη είναι ένα ζήτημα ανοιχτό, καθώς δυνατότητες αγώνα θα ανοίγονται από εδώ και πέρα στους χώρους δουλειάς από κοινού με τους ντόπιους.

Υποκειμενικές αιτίες μετανάστευσης

Εμφύλιοι πόλεμοι, ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις, περιβαλλοντικές καταστροφές, καταπιεστικές κοινωνικές συνθήκες, ιεραρχίες φύλου ή θρησκείας, πολιτικές ανατροπές, τυραννικά καθεστώτα και η καθημερινή βία, οι κακουχίες και η απειλή της ζωής των ανθρώπων ως απότοκοί τους και φυσικά η φτώχεια, αποτελούν πηγή των σύγχρονων μεταναστεύσεων και θεωρούνται «αντικειμενικές αιτίες» της μετανάστευσης. Είναι όμως αυτοί οι «αντικειμενικοί παράγοντες» αρκετοί για να παραγάγουν το παγκόσμιο φαινόμενο της κινητικότητας της εργασίας ή μήπως οι άνθρωποι που μετακινούνται χρειάζονται και ατομικά κίνητρα για να πάρουν αυτήν την απόφαση; Είναι οι μετανάστ(ρι)ες **αντικείμενα** και μάλιστα αλληλεγγύης, μια εικόνα που προσπάθησε -και κατά τη γνώμη μας κατάφερε- να επιβάλλει με συγκεκριμένα πολιτικά κέρδη η κυβέρνηση της αριστεράς στην Ελλάδα αυτό το χρόνο; Ή είναι **ενεργά υποκείμενα** που καταστρώνουν **συνειδητά** και με πλήρη επίγνωση του προσωπικού στόχου τους τα μεταναστευτικά τους προγράμματα;

Είναι γεγονός ότι το κεφάλαιο αντιμετωπίζει τους/τις μετανάστ(ρι)ες ως φθηνή και πειθαρχημένη εργασιακή δύναμη προς εκμετάλλευση. Σε αυτή τη βάση η Ε.Ε. πίστευε πως θα μπορούσε εις το διηνεκές, με κριτήριο τις οικονομικές της ανάγκες, να επιλέγει κυριαρχικά ποιοι πολίτες τρίτων χωρών (ή μήπως του «Τρίτου Κόσμου»;) θα εισέρχονται στην ευρωπαϊκή επικράτεια για να υπηρετήσουν την ευημερία της, αποκλείοντας ταυτόχρονα και υποχρεώνοντας με αποφασιστικότητα να επιστρέψουν πίσω όλους/ες όσοι/ες δεν ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές της. Οι εκατοντάδες χιλιάδες όμως Σύριων προσφύγων αμφισβήτησαν πρόσφατα στην πράξη τα σχέδια του ευρωπαϊκού κεφαλαίου να ανοίγει και να κλείνει τη στρόφιγγα της εισόδου στην ΕΕ όποτε ήθελε. Οι μετανάστ(ρι)ες υποψήφιοι/ες προλετάριοι/ες δεν ήταν η πειθαρχημένη και απολύτως ελεγχόμενη μάζα που επιθυμούσαν οι κεντροευρωπαίοι καπιταλιστές.

Δίπλα στην ανέκαθεν σύμφυτη και αναγκαία για τον καπιταλισμό κίνηση της εργασιακής δύναμης έχουμε τους/τις σύγχρονους μετανάστ(ρι)ες με τις δικές τους ανάγκες και κίνητρα που κατορθώνουν κατά διαστήματα παρά τη βία που δέχονται να γίνουν ανεξέλεγκτοι/ες. Αυτός είναι και ο λόγος που είναι αδύνατον για τους καπιταλιστές να προβλέπουν σε κάθε περίπτωση τις μετακινήσεις. Προσπαθούν, βέβαια, να τις ελέγξουν και να ρυθμίσουν τις ροές τους, αν και οι πολιτικές ελέγχου σπανίως αποθαρρύνουν τους ανθρώπους που αποφασίζουν να μεταναστεύσουν.

Στη μαρξική ανάλυση το μεταναστευτικό φαινόμενο αναλύεται με οικονομικούς όρους και συνδέεται με τον επονομαζόμενο, από το Μαρξ, **βιομηχανικό εφεδρικό στρατό**, ο οποίος είναι ένας υπερπληθυσμός εργατικού δυναμικού, που ουδέποτε απορροφάται πλήρως από την παραγωγή, οπότε αποκτά κινητικότητα. Μέρος αυτού του πληθυσμού, άρα, μεταναστεύει. Η μαρξική θεώρηση, παράλληλα με την ανάλυση των οικονομικών όρων της μετανάστευσης, προσέγγισε το φαινόμενο και από την κοινωνική του διάσταση, αναλύοντας εκτενώς τη θέση του μετανάστη-εργάτη στην κοινωνία υποδοχής, τονίζοντας την προλεταριοποίησή του.

Αναγνωρίζοντας ότι οι καπιταλιστές με τους/τις μετανάστ(ρι)ες επιδιώκουν να λύσουν προβλήματα μισθιακού κόστους και εργασιακής πειθαρχίας πιστεύουμε πως είναι ανάγκη να ξεφύγουμε από μια ντετερμινιστική ερμηνεία για να κατανοήσουμε τη σύγχρονη μετανάστευση. Επιπλέον, αντίθετα από την οπτική των αριστερών κομμάτων στην Ελλάδα, τα οποία ξεδιπλώνοντας έναν αντιρατσιστικό λόγο αναπαριστούν τα σώματα των μεταναστ(ρι)ών ως παθητικά αντικείμενα που παρাসύρθηκαν και συγκλονίστηκαν από πολέμους, καταστροφές και φτώχεια, η δική μας άποψη είναι πως είναι απαραίτητο να αναλυθεί η εκμετάλλευσή τους για τη συσσώρευση κεφαλαίου αλλά **και** να εντοπιστεί η πλειονότητα των θέσεων και προβλημάτων που προσδιορίζουν το προφίλ του/της μετανάστη/στριας. Είναι ανάγκη να απαλλαχθούμε από το στερεότυπο που δημιουργεί την εικόνα του/της μετανάστη/στριας-θύματος της πείνας και της φτώχειας που χρειάζεται φροντίδα και βοήθεια, ιδεολογία που είναι κυρίαρχη και στον αντιεξουσιαστικό χώρο. Η εικόνα αυτή μπορεί να δημιουργεί συγκινητικές εκδηλώσεις αλληλεγγύης, συγχρόνως όμως **καλύπτει τα κενά** που αφήνει πίσω του η κατάρνηση του κράτους πρόνοιας και επιπλέον αναπαράγει πατερναλιστικές λογικές. Μέσα από ένα τέτοιο πρίσμα αναπτύσσονται πρακτικές που υποβιβάζουν τους/τις μετανάστ(ρι)ες σε αντικείμενα, αποκλείοντας όλες τις πιθανότητες να γίνουν υποκείμενα. Πρακτικές που στη διάρκεια της λεγόμενης «προσφυγικής κρίσης» είδαμε να χρησιμοποιούνται κατά κόρον από το αλληλέγγυο κίνημα.

Τα ατομικά κίνητρα των μεταναστευτικών κινήσεων ποικίλλουν: Μπορεί κάποιοι/ες να φεύγουν κυνηγημένοι/ες από το πολιτικό καθεστώς της χώρας τους, και άλλοι/ες να θέλουν να αποφύγουν τους κινδύνους που εγκυμονούν σε καθημερινή βάση ο εμφύλιος πόλεμος ή η αποδιάρθρωση του κοινωνικού και οικονομικού ιστού. Άλλοι/ες μπορεί να μετακινούνται, επειδή επιδιώκουν

μια καλύτερη ζωή με περισσότερο χρήμα και ευκαιρίες για τους/τις ίδιους/ες ή για να επιτύχουν τη χρηματοδότηση των οικονομικών βαρών μιας πολυμελούς οικογένειας πίσω στην πατρίδα. Άλλοι/ες μπορεί να καταπιέζονται από τις αυστηρές απαγορεύσεις της θρησκείας τους, να θέλουν να ακολουθήσουν ελεύθερα τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό ή απλά να χαρούν τον έρωτα και τη ζωή μακριά από τον ασφυκτικό κοινωνικό έλεγχο στην πατρίδα τους. Συχνά οι γυναίκες ισχυρίζονται πως μεταναστεύοντας θέλουν να ξεφύγουν από τον πατριαρχικό έλεγχο ή από ένα σύζυγο που τις κακοποιούσε ή για να ξεπεράσουν ένα διαζύγιο. Στόχοι των μεταναστ(ρι)ών/προσφύγων αποτελούν η αποφυγή του πολέμου, η εύρεση εργασίας, η επανένωση με την οικογένεια και οι σπουδές. Οι Αφγανοί του Ιράν για παράδειγμα μεταναστεύουν για σπουδές, αφού το ιρανικό καθεστώς τους απαγορεύει να ανοίξουν αφγανικά σχολεία ή να συμμετέχουν στα ιρανικά· ομοίως και για τους Αφγανούς του Αφγανιστάν οι σπουδές είναι ισχυρό κίνητρο μετανάστευσης, αφού όσοι σπουδάζουν στο Αφγανιστάν εγείρουν την οργή των Ταλιμπάν.

Η πιο σημαντική προϋπόθεση για να εκπληρώσει ο/η υποψήφιος/α πρόσφυγας/ μετανάστης/στρια την επιθυμία του/της είναι βέβαια η κατοχή οικονομικού κεφαλαίου. Εξίσου σημαντικές είναι και οι γνωριμίες με δίκτυα που θα προμηθεύσουν τις πληροφορίες για τους διακινητές και τα περάσματα. Οι μετανάστ(ρι)ες ξέρουν ποιον να ρωτήσουν και σε ποιον να απευθυνθούν. Όλες αυτές οι πληροφορίες αγοράζονται με χρήμα. Είναι σαφές ότι τα άτομα που μεταναστεύουν έχουν κάποιο οικονομικό κεφάλαιο για να καλύψουν μέρος της διαδρομής, ως εκ τούτου δεν είναι άποροι και μάλιστα συγκριτικά με εκείνους που δεν έχουν καθόλου τη δυνατότητα να μεταναστεύσουν είναι σχεδόν «ευκατάστατοι». Οι φτωχότεροι Σύροι π.χ. παραμένουν εγκλωβισμένοι στα στρατόπεδα Zaatari και Zarka City της Ιορδανίας και BekaaValley του Λιβάνου. Όσο λιγότερα είναι τα οικονομικά μέσα τόσο πιο επικίνδυνο το ταξίδι με περισσότερες στάσεις και διαφορετικές επιλογές. Παράγοντες όπως τα χερσαία ή θαλάσσια σύνορα, η φρούρηση και ο τρόπος μεταφοράς (με διακινητή ή μόνος; με τουριστική βίζα; σε κρύπτη φορτηγού; με τα πόδια;) αλλάζουν τις ταρίφες και δίνουν το προβάδισμα σε αυτούς που διαθέτουν τα περισσότερα. Για παράδειγμα, η διαδρομή Πακιστάν-Ελλάδα κόστιζε 3.000€ το 2003 ενώ το 2010, όταν πια υπήρχε ισχυρή παρουσία της αστυνομίας και της Frontex, έφτασε τα 8.000€ με 10.000€. Το οικονομικό κεφάλαιο δεν καθορίζει μόνο ποιος/α θα μετακινηθεί, τότε και πώς, καθορίζει επίσης και το ποια χώρα θα είναι τελικός προορισμός. Π.χ. πολλοί Μπαγκλαντεσιανοί, Πακιστανοί και Αφγανοί που ρωτήθηκαν σε συνεντεύξεις ανέφεραν την Αμερική και τον Καναδά ως άπιαστο όνειρο λόγω κόστους. Εν τέλει, το κόστος μετακίνησης λειτουργεί ως φιλτράρισμα για τις θελκτικές χώρες προορισμού, καθώς εκεί φτάνουν οι λιγότεροι/ες, οι πιο ευκατάστατοι/ες και οι πιο μορφωμένοι/ες. Η Πάτρα, η Ηγουμενίτσα,

η Κων/πολη και το Βαν είναι πόλεις γεμάτες από μετανάστ(ρι)ες που προσπαθούν να συγκεντρώσουν τα χρήματα για να συνεχίσουν το ταξίδι τους (χωρίς επιτυχία, δυστυχώς οι περισσότεροι/ες!). Ο μετανάστης, μόνιμος ή τράνζιτ, εύπορος ή φτωχός, Αλβανός ή Αφγανός, με κίνητρο λόγους ασφάλειας ή αυστηρά «οικονομικούς», κινούμενος πάντα από τις υποανάπτυκτες/κατεστραμμένες, σε πολλές περιπτώσεις, οικονομίες της περιφέρειας προς τις αναπτυγμένες οικονομίες του κέντρου, δεν είναι παθητικός αλλά ενεργά συμμετέχων στη διαδικασία. Το στοιχείο αυτό σε συνδυασμό με την επικείμενη προλεταριοποίησή του δημιουργεί δυνατότητες ταξικών αγώνων αλλά εξίσου και δυνατότητες περαιτέρω διαιρέσεων. Το τι θα γίνει εξαρτάται από τα ταξικά υποκείμενα και τους αγώνες τους.

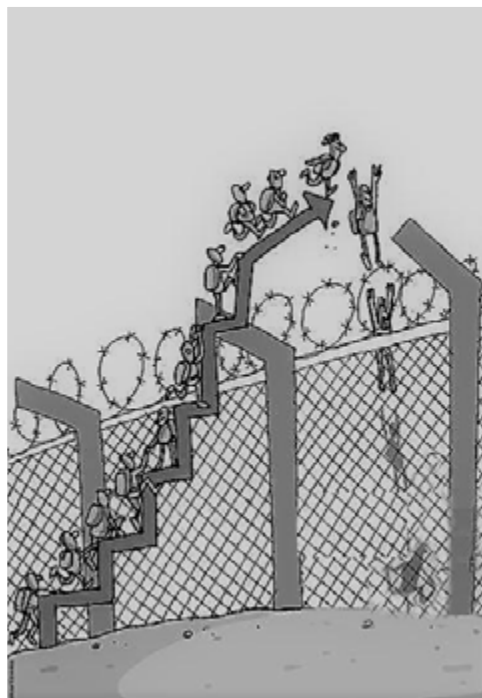
Κρατική μεταναστευτική πολιτική Τους «χρειαζόμαστε» τελικά;

Καθώς από το Γενάρη του 2015 στην κυβέρνηση βρίσκεται η αριστερά του κεφαλαίου και το πολιτικό πλαίσιο διαχείρισης του μεταναστευτικού ζητήματος έχει αλλάξει, είναι σκόπιμο σε αυτό το σημείο να επικεντρωθούμε στις πολιτικές τακτικές και στρατηγικές τις οποίες ακολούθησε η αριστερή κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ και μέσα από τη σύγκρισή τους με αυτές της δεξιάς φράξιας των εκπροσώπων της ντόπιας καπιταλιστικής τάξης στο παρελθόν, να προσπαθήσουμε να τις φωτίσουμε κατά το δυνατόν καλύτερα. Θα σκιαγραφήσουμε τις πολιτικές που υιοθετήθηκαν τα τελευταία εικοσιπέντε χρόνια, ώστε το ελληνικό και ευρωπαϊκό κεφάλαιο να επωφεληθεί κατά το δυνατόν περισσότερο από το φαινόμενο της μετανάστευσης. Κεντρική μας θέση είναι ότι η μεγέθυνση της διαρκώς μετακινούμενης εργασιακής δύναμης των μετανασ(ρι)ών αποτέλεσε από τις αρχές του 20ου αιώνα έναν από τους πιο **καθοριστικούς παράγοντες** για τη διασφάλιση της συνεχιζόμενης **αυτο-αξιοποίησης του κεφαλαίου** στις χώρες του δυτικού κόσμου.

Αποφασίσαμε να ξεκινήσουμε από την κριτική κάποιων σχετικά πρόσφατων γεγονότων, συγκεκριμένα από τη λεγόμενη «προσφυγική κρίση» και τις συνακόλουθες μεταναστευτικές πολιτικές των κρατών

της Ευρώπης και της Ελλάδας. Οι στρατιωτικές συγκρούσεις σε Συρία, Ιράκ και Αφγανιστάν και η γενικότερη αποσταθεροποίηση στη Μέση Ανατολή σε συνδυασμό με την ανάγκη του Γερμανικού -κατά βάση- κεφαλαίου να επιστρατεύσει καινούργιο εργατικό δυναμικό⁸, γέννησε μαζικά

[8] Οι καπιταλιστές της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης οργανώνουν εδώ και αρκετά χρόνια την εισαγωγή μετανασ(ρι)ών από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων στις χώρες τους, ώστε να ασκούν πίεση στους μισθούς. Τα τελευταία 25 χρόνια έχουν μεταναστεύσει 2 εκατομμύρια από τη Βουλγαρία και 3,5 εκατομμύρια από τη Ρουμανία, ενώ η Λετονία έχασε το 20% του πληθυσμού της. Οι προβλέψεις για τα επόμενα είκοσι χρόνια, είναι ότι οι χώρες των Βαλκανίων, η Ουγγαρία, η Μολδαβία, η Ουκρανία και οι Βαλτικές χώρες, θα χάσουν από 33% ως 48% του πληθυσμού τους, λόγω μετανάστευσης και υπογεννητικότητας. Όσο για την Ελλάδα, το Διεθνές Ινστιτούτο Εφαρμοσμένων Αναλύσεων Συστημάτων (IIASA) της Βιέννης προβλέπει τη συρρίκνωση του πληθυσμού της κατά 14,5% έως το 2050. Αυτά είναι τα αποτελέσματα του ταξικού πολέμου εναντίον μας μέσω των πολιτικών λιτότητας, που στην Ελλάδα τα τελευταία επτά χρόνια έχουν την ειδική μορφή των μνημονίων.

«μεταναστευτικά ρεύματα» προερχόμενα από τις εν λόγω περιοχές.

Τι ξεχωριστό έχει, όμως, η εργατική δύναμη των μετανασ(ρι)ών;

Γιατί είναι τόσο χρήσιμη για τις εθνικές οικονομίες των ευρωπαϊκών κρατών και εν προκειμένω της Γερμανίας;

Θα προτιμήσουμε να δώσουμε τον λόγο σε κάποιους αξιωματούχους του γερμανικού κράτους και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για να μας διαφωτίσουν.

Σε συνέντευξή του στη Suddeutsche Zeitung, ο Ingo Kramer⁹, πρόεδρος της Εθνικής Ένωσης Εργοδοτών, επεσήμανε ότι η παροχή βοήθειας στους μετανάστ(ρι)ες είναι πρωτίστως ηθικό ζήτημα, τόνισε, όμως, ότι μπορούν να βοηθήσουν τη Γερμανία και οικονομικά. «Τα επόμενα 20 χρόνια χρειαζόμαστε πολύ περισσότερο εργατικό δυναμικό από αυτό που μπορεί να παραγάγει η χώρα» εξήγησε, ενώ έκανε λόγο για 500.000 κενές θέσεις εργασίας ετησίως στη Γερμανία. Μια δυνατότητα θα ήταν αυτές να καλυφθούν με τη γρήγορη απορρόφηση των μετανασ(ρι)ών στην αγορά εργασίας. Ο διευθυντής της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας για την Εργασία, Φρανκ Γιούργκεν Βάιζε δήλωσε ότι η Γερμανία θα χάσει ως το 2025 περισσότερους από 6,5 εκατομμύρια εργαζόμενους οι οποίοι θα συνταξιοδοτούνται σταδιακά, και γι' αυτόν τον λόγο «είναι ξεκάθαρο ότι έχει ανάγκη από εξειδικευμένους μετανάστες». Στο μεταξύ το Δ.Ν.Τ. σε αναφορά του προτρέπει σε μια «προσωρινή» μισθολογική διαφοροποίηση μεταξύ μετανασ(ρι)ών και ευρωπαίων πολιτών, για να περιορισθεί, όπως λέει, οποιαδήποτε πιθανή δυσαρέσκεια από μεριάς των πολιτών των χωρών φιλοξενίας¹⁰. Τονίζει πάντως τον θετικό αντίκτυπο της μετανάστευσης για τις χώρες αυτές.

Από δηλώσεις σαν κι αυτές φανερώνεται η κυρίαρχη τάση στους κόλπους του γερμανικού κράτους και των διεθνών οργανισμών, που βλέπει τους/τις μετανάστ(ρι)ες σαν ευκαιρία για την ανάκαμψη ή τη σταθεροποίηση των εθνικών οικονομιών της Ευρώπης και κυρίως της Γερμανίας. Ως κεντρικό ζήτημα προβάλλεται η έλλειψη του απαιτούμενου εργατικού δυναμικού, καθώς αυξάνεται το ποσοστό

Επειδή, όμως οι πληθυσμοί αυτών των χωρών αποδρακίζονται από τη μετανάστευση και την υπογεννητικότητα, ο εφεδρικός βιομηχανικός στρατός κινδυνεύει να μειωθεί, ενώ η ταξική κυριαρχία πρέπει να ενισχυθεί. Ήταν αναγκαίο, επομένως, για τη συνέχιση της μείωσης των μισθών της ντόπιας εργατικής τάξης να ξεπεραστούν τα εμπόδια για την εισροή εργατικού δυναμικού και από τις χώρες της Ασίας και της Αφρικής. Η συνεργασία με τον ΣΥΡΙΖΑ, όπως θα δείξουμε παρακάτω, και η επιβολή του προφίλ του απελπισμένου πρόσφυγα βοήθησε, ώστε ο ανθρωπισμός να επιβληθεί έναντι των ρατσιστικών αντινακλαστικών στις χώρες υποδοχής.

Για περισσότερα στοιχεία σε σχέση με τις στατιστικές για τη μετανάστευση και τον μεταναστευτικό πληθυσμό στην Ευρώπη: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/el

[9] <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/11675380/Germany-industry-chiefs-call-for-jobs-for-asylum-seekers.html>

[10] <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/imf-recommends-paying-refugees-below-the-mini-mum-wage/>

των συνταξιούχων.¹¹ Οι μετανάστ(ρι)ες έρχονται να καλύψουν το ηλικιακό κενό προσφέροντας φθηνή εργασιακή δύναμη, ενώ παράλληλα συμβάλλουν στη διασφάλιση ενός εύρωστου ασφαλιστικού συστήματος. Για να γίνουν εφικτά τα παραπάνω, το γερμανικό κράτος επέτρεψε την προσέλευση

εντός της χώρας σχεδόν σε ένα εκατομμύριο μετανάστ(ρι)ες και τους αναγνώρισε ως νόμιμους πολίτες παρέχοντάς τους άδειες παραμονής. Επιπλέον, χρειάστηκε να προσαρμόσει θεσμικά τον κατώτατο μισθό σε χαμηλότερα επίπεδα ειδικά για τους μετανάστες.

Κρατώντας κατά νου το γερμανικό παράδειγμα θα κάνουμε μία μικρή παρέκβαση ταξιδεύοντας λίγο πίσω στον χρόνο για να εξετάσουμε την περίπτωση της Ελλάδας τη δεκαετία του '90. Εκείνη την περίοδο, λοιπόν, το ελληνικό κράτος βρίσκεται σε μία θέση που παρουσιάζει πολλές ομοιότητες αλλά και πολλές διαφορές με την περίπτωση που εξετάσαμε προηγουμένως.

Ένας μεγάλος αριθμός μεταναστ(ρι)ών από τις χώρες του «Ανατολικού μπλοκ» περνούσε τα σύνορα με στόχο τη μόνιμη εγκατάστασή τους στη χώρα. Η βασική ομοιότητα με την περίπτωση της Γερμανίας είναι η δίψα του ντόπιου κεφαλαίου για εκμετάλλευση εργασιακής δύναμης με τα κατάλληλα δημογραφικά χαρακτηριστικά, αποφασιστικότητα, αντοχή και χαμηλή τιμή. Αυτό το εργατικό δυναμικό ήρθε ως «μάννα εξ ουρανού» σε μία φάση που η ελληνική οικονομία βρισκόταν σε στασιμότητα και η ντόπια εργατική τάξη φαινόταν να έχει αυξημένες απαιτήσεις, σχετικά χαμηλή παραγωγικότητα, καθώς και μία πρόδηλη τάση για περιφρόνηση και ανυπακοή απέναντι στις επιταγές των καπιταλιστών και του κράτους, που πολλές φορές μάλιστα έπαιρνε τη μορφή μαζικών απεργιών.

Η μεγάλη διαφορά από το παράδειγμα της Γερμανίας ήταν ότι από μεριάς του ελληνικού κράτους δεν υπήρχε καμία πρόθεση να στηθεί ένα σταθερό και ορθολογικό σύστημα ασφάλισης, γεγονός που ισχύει και σήμερα. Έτσι τα ντόπια αφεντικά εστίασαν κυρίως στην εξασφάλιση φθηνών προλετάρων, αξιοποιώντας τη δυνατότητα να τους διατηρούν θεσμικά αόρατους. Κατάφεραν έτσι να δημιουργήσουν σαφείς διαιρέσεις εντός της εργατικής τάξης και να αποστερήσουν τους μετανάστες από ένα μεγάλο μέρος του θεσμικού οπλοστασίου που μπορούσε να λειτουργήσει ως μοχλός πίεσης προς την εργοδοσία.

Παρ' όλα αυτά, σύντομα το κράτος ήρθε αντιμέτωπο με τις αντιφάσεις του. Από τη μία πλευρά είχε την ανάγκη για έλεγχο της ροής των μεταναστ(ρι)ών και της καθημερινής δραστηριότητάς τους εντός της χώρας μέσω της θεσμικής καταγραφής τους, ενώ από την άλλη χρειαζόταν να διατηρήσει την εργασία

τους παράνομη και κατ' επέκταση απαξιωμένη. Αποτέλεσμα αυτής της εσωτερικής σύγκρουσης ήταν πολλά σποραδικά προεδρικά διατάγματα που παραχωρούσαν άδειες παραμονής σε κάποια κομμάτια των μεταναστ(ρι)ών.

Κάνοντας ένα άλμα στο 2011, γίνεται έκδηλο ότι μετά από χρόνια συνεχιζόμενης εκμετάλλευσης των μεταναστ(ρι)ών, το κοινωνικό τοπίο έχει αλλάξει. Τον Οκτώβριο του 2011 συγκεκριμένα, φανερώνεται μία σημαντική μετατόπιση στην κρατική πολιτική, όταν το ΠΑΣΟΚ αποφασίζει να σκηκώσει το τείχος του Έβρου. Τα έργα για την ανόρθωση του τείχους ολοκληρώθηκαν ένα χρόνο μετά. Στόχος ήταν ο έλεγχος της εισόδου των μεταναστ(ρι)ών στη χώρα.

Το 2012 αυτή η στροφή στη στρατηγική του κράτους φτάνει στο αποκορύφωμά της. Πλέον στόχος δεν είναι ο απλός έλεγχος της ροής μεταναστ(ρι)ών, αλλά η παρεμπόδιση της πλειοψηφίας αυτών να περάσουν τα σύνορα, η απώθησή τους από τη χώρα. Τον Ιούλιο, τρεις μήνες πριν σκηκωθεί το τείχος, 2.000 μπάτσοι επιστρατεύθηκαν για να φυλάξουν τα βόρεια σύνορα στα πλαίσια της επιχείρησης «ΑΣΠΙΔΑ». Στο μεταξύ, η Χ.Α. εκλέγεται για πρώτη φορά στη βουλή και η βάση της τριγυρνά στους δρόμους επιτιθέμενη σε μετανάστ(ρι)ες με χαρακτηριστική ωμότητα, ανενόχλητη από τους μπάτσους και με τα ΜΜΕ να κάνουν συχνά τα στραβά μάτια. Τον Αύγουστο τίθεται σε εφαρμογή η επιχείρηση «Ξένιος Δίας» και οι μπάτσοι ξεχύνονται στους δρόμους της Αθήνας, επιδεικνύοντας τα σκληρά δόντια της κρατικής μηχανής, προσαγώντας 80.000 μετανάστ(ρι)ες και συλλαμβάνοντας 5.000. Επτά νέα κέντρα κράτησης κάνουν το ντεμπούτο τους στοχεύοντας πλέον όχι στην απλή καταγραφή, αλλά στην τιμωρητική φυλάκιση και στην προετοιμασία για απέλαση. Γενικότερα, εκείνη την περίοδο οι μετανάστ(ρι)ες στοιχειώνονταν από διάχυτο ρατσισμό, επικείμενο εγκλεισμό και απέλαση. Συγχρόνως είχαν τεράστια ποσοστά ανεργίας και αισχρές συνθήκες εργασίας συμπεριλαμβανομένων πολλών βίαιων επιθέσεων από τα αφεντικά τους, κάτι που ισχύει μέχρι σήμερα.

Όλα δείχνουν ότι οι μετανάστ(ρι)ες δεν αποτελούν πια ευλογία για το κεφάλαιο. Η περίοδος που αποτελούσαν τον βασικό πυλώνα της ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας και που συνιστούσαν το ουσιαστικό στοιχείο του μεταβλητού κεφαλαίου -της εργασιακής δύναμης ως κομμάτι της παραγωγικής διαδικασίας- είχε παρέλθει. Όχι βέβαια ότι όλοι βρέθηκαν ξαφνικά αποκλεισμένοι από την παραγωγή, αλλά σίγουρα όλοι είχαν να αντιμετωπίσουν τη βαρβαρότητα της ελληνικής κοινωνίας, και ιδιαίτερα οι «νεοεισερχόμενοι» δεν ήταν παρά ένα επιπλέον βάρος για τ' αφεντικά, εμπόδιο για την απρόσκοπτη συσσώρευση κεφαλαίου.

Κάπως έτσι έχουν τα πράγματα και σήμερα. Παρ' όλα αυτά, οι κρατικές στρατηγικές άλλαξαν συλλήβδην με τον ΣΥΡΙΖΑ στο τιμόνι, κάτι που φανερώθηκε από τον τρόπο διαχείρισης της λεγόμενης

[11] <http://www.spiegel.de/international/germany/refugees-are-an-opportunity-for-the-german-economy-a-1050102.html>

«προσφυγικής κρίσης». Μπορούμε να χωρίσουμε αυτή την περίοδο σε δύο φάσεις σε αντιστοιχία με τις διαφορετικές στρατηγικές κατευθύνσεις της κυβέρνησης.

Η πρώτη φάση σηματοδοτείται από την εκρηκτική άφιξη μεταναστ(ρι)ών σε ελληνικά νησιά, μέσω των θαλάσσιων συνόρων με την Τουρκία. Τότε με έκπληξη παρατηρήσαμε ότι η φρασεολογία που χρησιμοποιούνταν από τα μίντια και τους κυβερνητικούς αξιωματούχους δεν έφερνε σε τίποτα στη διάχυτη ρατσίδα που είχαν συνηθίσει να ακούνε τ' αυτιά μας απ' τα βρωμοστόματά τους. Ο όρος «παράνομοι μετανάστες» είχε κάνει φτερά και πλέον κυριαρχούσε ο όρος «πρόσφυγας». Ο πρωθυπουργός ανακήρυξε την αλληλεγγύη στους πρόσφυγες σε εθνικό καθήκον. Αλλά όχι, τα λόγια δεν ήταν αρκετά. Όχι για ένα κόμμα που έχει επενδύσει στον αντιρατσισμό και στον αγώνα για κοινωνικά δικαιώματα τα τελευταία 25 χρόνια. Η βάση του θα έμενε τρομερά απογοητευμένη. Από μεν λοιπόν να περάσει σε πράξεις, υπό τον όρο όμως, από τη μία μεριά να διατηρεί το αντιρατσιστικό προφίλ του, και από την άλλη να εξυπηρετεί τα συμφέροντα της ευρωπαϊκής και ντόπιας καπιταλιστικής τάξης. Η χρυσή τομή ανάμεσα στις δύο αυτές στοχεύσεις αποτελούν την **πεμπουσία της αριστερής βιοπολιτικής**.

Ουσιαστικά, η ελληνική κυβέρνηση έπαιξε τον ρόλο του ρεσεψιονίστ στο μεγάλο ξενοδοχείο της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης. Μία κυβέρνηση αριστερής κοπής ήταν η πλέον κατάλληλη και ήρθε στην κατάλληλη στιγμή για να υπηρετήσει αυτόν τον σκοπό, προωθώντας συγχρόνως και την περαιτέρω όξυνση του ταξικού πολέμου στο εσωτερικό. Πρώτον, γιατί η αλληλεγγύη στους/στις μετανάστ(ρι)ες περιλαμβανόταν στην ατζέντα της και επομένως τα κινήματα της βάσης θα μπορούσαν να την πλαισιώσουν και να τη στηρίξουν. Δεύτερον, γιατί η φιλομεταναστευτική στάση της κυβέρνησης **θα απορροφούσε τις ανηδράσεις** τόσο των στελεχών του κόμματος όσο και των ψηφοφόρων που αποτελούν τη βάση του σχετικά με τις μνημονιακές πολιτικές που ψηφίζονταν και εφαρμόζονταν το ίδιο διάστημα που η αλληλεγγύη πρωταγωνιστούσε στον δημόσιο λόγο και πράξη.

Και ποιες ήταν οι πρακτικές που υιοθετήθηκαν;

Η κυβέρνηση δίνει άμεση εντολή στο πολεμικό ναυτικό να σταματήσει τις επαναπροωθήσεις, όπως είναι η επίσημη ορολογία για το βύθισμα των πλοιαρίων που μετέφεραν μετανάστες και να ξεκινήσει τις διασώσεις(!). Ανακοινώνει το

κλείσιμο των κέντρων κράτησης εντός εκατό ημερών. Εξασφαλίζει ασφαλείς συνθήκες διαμετακόμισης στα σύνορα με τα Σκόπια και φτάνει μέχρι και να ναυλώσει πλοία για να μεταφέρουν τους/τις μετανάστ(ρι)ες από τα νησιά στον Πειραιά. Η τακτική πάντως που έκανε σαφέστατη την πρόθεση του ΣΥΡΙΖΑ να διευκολύνει το πέρασμα προς τον «φιλόξενο» βορρά είναι ότι δεν κατέγραφε και δεν ταυτοποιούσε τις χιλιάδες των μεταναστ(ρι)ών. Όχι μόνο γιατί δεν μπορούσε, αλλά και γιατί ήθελε **να επιπαχύνει** την έξοδό τους από τη χώρα, μιας και δεν μπορούσαν να απορροφηθούν ως το ζωντανό στοιχείο του κεφαλαίου, την ίδια στιγμή που η Γερμανία και άλλες ευρωπαϊκές χώρες του βορρά τους είχαν πραγματικά ανάγκη.

Και η λίστα δεν έχει τελειωμό: Τον Ιούλιο του 2015 ψηφίζεται νέος μεταναστευτικός κώδικας και νόμος για την ιθαγένεια, κατά πολύ ευνοϊκότεροι από τους προηγούμενους, παρ' όλα αυτά με μεγάλες υποχωρήσεις σε σχέση με τη μεταναστευτική πολιτική που ανακοίνωνε ο ΣΥΡΙΖΑ το 2012 και πριν τις εκλογές του 2015. Οι απελάσεις και οι οικειοθελείς επιστροφές μειώνονται δραστικά. Έναντι 27.382 το 2013 επί ΝΔ, φτάνουν μόλις τις 1.000 το 2015. Τον Φλεβάρη του 2016 το Υπουργείο Εμπορίου μαζί με τον ΣΕΒ και τη ΓΣΒΕΕ διοργάνωσαν συλλογή τροφίμων από διάφορες επιχειρήσεις. Ο Υπουργός Παιδείας με εγκύκλιό του ζήτησε από τα σχολεία της χώρας να προχωρήσουν σε εκδηλώσεις αλληλεγγύης και συλλογή ειδών. Στο τέλος βράβευσε μάλιστα το πιο «αλληλέγγυο» σχολείο! Ο ραδιοφωνικός σταθμός του ΣΥΡΙΖΑ, «στο Κόκκινο», διοργάνωσε συναυλία στην πύλη Ε2 του λιμανιού του Πειραιά. Συναυλία διοργάνωσε και η περιφερειάρχης Αττικής Ρένα Δούρου με εισιτήριο είδη πρώτης ανάγκης για τους πρόσφυγες. Η ίδια δημιούργησε μαζί με το Υπουργείο Εμπορίου κέντρο logistics στο Φάληρο για τα είδη πρώτης ανάγκης για τους πρόσφυγες. Οι ΜΚΟ χρηματοδοτούνταν αδρά την ίδια περίοδο από τα ταμεία της ΕΕ για τις υπηρεσίες που παρείχαν. Η έκρηξη και η διάδοση της αλληλεγγύης εξηγείται, επομένως, μόνο μέσα από αυτό το πρίσμα, ότι δηλαδή διοργανώθηκε και στηρίχθηκε θεσμικά.

Το κράτος του ΣΥΡΙΖΑ διαμίνυε με κάθε δυνατό τρόπο σε κάθε πολίτη της χώρας πως είναι αντιρατσιστικό του καθήκον να συνδράμει τους 1.000.000 μετανάστ(ρι)ες. Ακόμα και στο τέλος του 2016 ο πρωθυπουργός δεν παραμελεί να διοργανώνει φιέστες στη Βουλή για τα ασυνόδευτα προσφυγόπουλα και να εξυμνεί την πολύτιμη συμβολή του **εθελοντισμού** στην αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης¹². Εδώ εντοπίζεται η πιο σημαντική συνέπεια της **αριστερής διαχείρισης της προσφυγικής κρίσης, αυτή που συνάδει με τις γενικότερες τακτικές** που ο ΣΥΡΙΖΑ χρησιμοποιεί για την **ιδεολογική χειραγώγηση** και χειρισμό του προλεταριάτου. Ο στόχος ήταν να εμπεδωθεί από όλη την εργατική τάξη πως δεν υπάρχει πλέον περίπτωση το κράτος να ικανοποιήσει τις ανάγκες μας στο βαθμό που το έκανε κάποτε, αλλά και ότι στην «Ελλάδα της κρίσης και της ανεργίας» δεν θα μπορούσαμε να περιμένουμε τίποτα περισσότερο από το κράτος από το να οργανώνει τη **φιλανθρωπία** των φτωχών προς τους φτωχότερους. Αυτή ήταν και εξακολουθεί να λειτουργεί ως μια πολύ βολική ιδεολογία, καθώς συντελεί στη συρρίκνωση και περιθωριοποίηση των αντιστάσεων ενάντια στα νέα μέτρα λιτότητας που ψηφίστηκαν τον Ιούλιο - Αύγουστο του 2015 και εξακολούθησαν να ψηφίζονται και σε όλη τη διάρκεια του 2016 χωρίς να ανοίγει ρουθούνι!

Τελευταία αλλά όχι λιγότερο σπουδαίο αβαντάζ για την πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ ήταν ότι τόσο οι μετανάστ(ρι)ες που έβγαιναν με τις βάρκες στα νησιά του Αιγαίου όσο και οι αλληλέγγυοι/ες ακτιβιστές που βρέθηκαν στο πλευρό τους το καλοκαίρι του 2015 έγιναν μοχλός ανάπτυξης για την τοπική οικονομία. Η αγοραστική τους δύναμη ήταν τονωτική ένεση εν μέσω νεκρής σεζόν για τους ξενοδόχους και τους μαγαζάτορες και αυτός ήταν ένας ακόμα βασικός λόγος ώστε να μην προκύψει αρχικά ανάγκη για

[12] <http://www.alphatv.gr/news/politics/o-al-tsipras-se-ekdilosi-gia-ta-asynodeyta-paidia>

«...Κι όπως είπε ο Γιάννης Μουζάλας, αυτό που μας έτυχε θα το αντιμετωπίσουμε. Εγώ λέω ότι το έχουν ήδη αντιμετωπίσει με τον καλύτερο τρόπο, εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι στα νησιά μας, εθελοντές, στα Κέντρα προσφύγων και μεταναστών σε όλη την χώρα, εκεί που πραγματικά δίνουν αυτοί οι άνθρωποι -που είναι καθημερινά εκεί- μία αναμέτρηση με τις αξίες μας. Τις κυρίαρχες αξίες που βρίσκονται στην παράδοση του ελληνικού λαού, είτε αυτή η παράδοση είναι η αρχαία ελληνική παράδοση -και να θυμίσω τους ικέτες-, είτε είναι στην ορθόδοξη παράδοση για την αγάπη στον συνάνθρωπο.»

καταστολή τους. Αυτή ακολούθησε στον βαθμό που η εικόνα των χιλιάδων μεταναστών αμαύρωνε την τουριστική εικόνα των νησιών και το μπλοκάρισμα των συνόρων συντελούσε στον συνωστισμό τους. Οι κρατικές πρακτικές αλλάζουν, όταν οι «εταίριοι» απειλούν την ελληνική κυβέρνηση με αποκλεισμό από τη συνθήκη Σένγκεν και υπογράφεται τελικά η λεγόμενη **συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας** στις 18 Μαρτίου 2015. Μέχρι τότε χρειάστηκε να κλείσουν τα σύνορα με φράχτες σε όλο το μήκος του λεγόμενου «βαλκανικού διαδρόμου» και να εκφράσει η γερμανική κυβέρνηση την έντονη δυσαρέσκεία της, καθώς η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ δεν συνεργάστηκε στον βαθμό που θα ήθελε, αφήνοντας τους πρόσφυγες και τις μετανάστριες να περνούν, όπως είπαμε, χωρίς καταγραφή και ταυτοποίηση. Ήταν ανάγκη για το γερμανικό κεφάλαιο να ασκεί έλεγχο στις μεταναστευτικές ροές, αποσκοπώντας στην **ομαλή απορρόφηση** των μετανασ(ρι)ών στην αγορά εργασίας και μάλιστα με το λιγότερο δυνατό κόστος. Έτσι οι 890.000¹³ μετανάστες/στρίες στη θέση των 500.000 (όπως ήταν το ζητούμενο) δημιούργησαν ένα σημαντικό θέμα για τη γερμανική κυβέρνηση, από τη στιγμή μάλιστα που μεγάλο μέρος του μεταναστευτικού κύματος αποτελούνταν από γυναικόπαιδα, πράγμα που θα απογείωνε τα έξοδα για επιδόματα και εκπαίδευση/κατάρτιση¹⁴.

Η συμφωνία προβλέπει πως τα σύνορα της Ελλάδας με την υπόλοιπη Ευρώπη κλείνουν οριστικά για τους/τις μετανάστ(ρι)ες. Αυτό πρακτικά σημαίνει πως παγιδεύονται εντός ελλαδικού χώρου περίπου 55.000 μετανάστ(ρι)ες. Ορίζει, επίσης, ότι τώρα πια όλοι/ες οι παρτύπως εισερχόμενοι στην Ελλάδα (μετανάστ(ρι)ες και Σύριοι πρόσφυγες) θα επιστρέφονται πίσω στην Τουρκία. Το «μπόνους» για όποιους Σύριους (και μόνο) δεν επιχειρήσουν να φύγουν παράνομα από την Τουρκία θα είναι να επιλεγούν πιθανόν κάποια μέρα από την Ευρώπη ανάλογα με τις ανάγκες της, ως φθηνοί/ές εργά(ρι)ες έτοιμοι/ες προς εκμετάλλευση. Τέλος, οι αιτήσεις ασύλου όσων μετανάστ(ρι)ών χωρίς χαρτιά μπήκαν στην Ελλάδα από την Τουρκία μετά τις 20 Μαρτίου μπορούν να κριθούν άμεσα ως απαράδεκτες χωρίς να εξεταστεί η ουσία τους, και οι μετανάστ(ρι)ες να απελαθούν άμεσα και να «επιστραφούν» στην Τουρκία με την αιτιολογία ότι η Τουρκία είναι «ασφαλής τρίτη χώρα» που μπορεί να εγγυηθεί την προστασία τους.

Σε αυτό το σημείο ο ΣΥΡΙΖΑ βρέθηκε αντιμέτωπος με τις **αντιφάσεις** του. Από τη μια μεριά έπρεπε να ικανοποιεί ως ένα βαθμό τη βάση του που συσπειρώνεται για πάνω από 25 χρόνια γύρω από την αντιρατσιστική ιδεολογία και να εξασφαλίζει έτσι τη συναίνεσή της για την ψήφιση και εφαρμογή του 3ου και 4ου μνημονίου, του καταστροφικού για το προλεταριάτο νόμου για την κοινωνική ασφάλιση και πάει λέγοντας. Από την άλλη δεν μπορούσε να αποφύγει, ως πολιτικός υπηρέτης του κεφαλαίου και διαχειριστής του καπιταλιστικού έθνους-κράτους Ελλάδα, ενταγμένου στον ευρύτερο καπιταλιστικό σχηματισμό που λέγεται ΕΕ, να εφαρμόσει τον έλεγχο, την επιτήρηση και την καταστολή που έχει συμφωνήσει με τους εταίρους του.

[13] Αυτός ο αριθμός ανακοινώθηκε τελικά από το γερμανικό κράτος, όταν στο τέλος του 2016 εξακριβώθηκαν όσες διπλές καταγραφές είχαν υπάρξει.

[14] Wildcat, τεύχος v.99, χειμώνας 2015/16, Migration, refugees and labour, «Επιπλέον, η μαζική μετανάστευση μπορεί να έχει αντίστοιχα αποτελέσματα με ένα πρόγραμμα οικονομικής ανάκαμψης, δημιουργώντας θέσεις εργασίας στα τηλεφωνικά κέντρα, στην εκπαίδευση, στην οικοδομή, στο κοινωνικό κράτος και στις υπηρεσίες ασφαλείας... καθώς επιπρόσθετα μειώνει τα κόστη αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης (η συντήρηση και εκπαίδευση ενός ανθρώπου κατά τις πρώτες δύο δεκαετίες της ζωής του κοστίζει γύρω στα 200.000 ευρώ —η Γερμανία είναι μια χώρα «ηλικιωμένων» και χρειάζεται επείγοντως νέους!).»

Έτσι τα κέντρα κράτησης ανοίγουν πάλι για τους/τις μετανάστ(ρι)ες που δεν προέρχονται από τη Συρία και παράλληλα δημιουργούνται τα hot-spot ως κέντρα ταυτοποίησης και διαλογής των εισερχομένων στα νησιά του Αιγαίου, όπου και παραμένουν έγκλειστοι/ες, ώσπου να εξεταστεί το αίτημά τους (με μέγιστο όριο τις 25 μέρες). Το καλοκαίρι εκκενώνονται δύο μεγάλοι αυτοσχέδιοι καταυλισμοί μετανάστ(ρι)ών, ένας στην Ειδομένη με μια μεγάλη αστυνομική επιχείρηση και ο άλλος στον Πειραιά. Εκκενώνονται δύο καινούριες καταλήψεις στέγης για μετανάστ(ρι)ες στη Θεσσαλονίκη καθώς και η κατάληψη Ορφανοτροφείο που φιλοξενούσε εγχειρήματα που εμπλέκονταν ενεργά στο κίνημα αλληλεγγύης στους πρόσφυγες.

Ο αναπληρωτής υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής Γιάννης Μουζάλας ανακοινώνει τρεις εναλλακτικές που έχουν όσοι/ες δεν μπορούν να περάσουν τα σύνορα προς το βορρά: να ζητήσουν άσυλο, να ζητήσουν να ενταχθούν στο πρόγραμμα υποστηριζόμενης επιστροφής του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης και τέλος να απελαθούν παρά τη θέλησή τους. Η απόκλιση από την πάλαι ποτέ αντιρατσιστική ατζέντα του ΣΥΡΙΖΑ γίνεται έκδηλη, αν σκεφτεί κανείς ότι το μεταναστευτικό του πρόγραμμα μιλούσε για εφοδιασμό των «παράτυπων» μετανάστ(ρι)ών με ταξιδιωτικά έγγραφα, κάτι που βεβαίως δεν τήρησε έτσι κι αλλιώς, αφού απλά άνοιξε τα σύνορα στους πάντες χωρίς να καταγράψει κανέναν.

Το πρώτο εξάμηνο του 2016 οι απελάσεις φτάνουν τις 1500. Για να τηρηθούν οι δεσμεύσεις της συμφωνίας και να γίνουν μαζικές απελάσεις Σύρων στην Τουρκία, ο αναπληρωτής υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής στα μέσα Ιουνίου αλλάζει τη σύνθεση των δευτεροβάθμιων επιτροπών οι οποίες εξετάζουν τα αιτήματα ασύλου και ορίζει να αποτελούνται από ένα μέλος διορισμένο από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ και δύο δικαστικούς. Έτσι ξεπερνάει το εμπόδιο που έβριζαν στις απελάσεις οι επιτροπές που με τη σύνθεση που είχαν μέχρι τότε δεν δέχονταν να αναγνωρίσουν την Τουρκία ως «ασφαλής τρίτη χώρα» και αρνούνταν να νομιμοποιήσουν πολλές από τις απελάσεις.

Από την άλλη, ο τρόπος που το κράτος ΣΥΡΙΖΑ πραγματοποίησε την κατασταλτική στροφή του δεν μας επιτρέπει να υιοθετήσουμε την ανάλυση περί «στρατιωτικής και αστυνομικής διαχείρισης» των ζώνων των μετανάστ(ρι)ών. Εξάλλου, ο έλεγχος της μετανάστευσης **δεν είναι αναγκαίο** να έχει τέτοια χαρακτηριστικά για να αποτελεί εργαλείο για την εξασφάλιση φθηνού εργατικού δυναμικού και την

αξιοποίηση αυτής της εργασιακής δύναμης προς όφελος της κερδοφορίας και της διευρυμένης αναπαραγωγής του ευρωπαϊκού κεφαλαίου. Το να πετάξουμε στα σκουπίδια τα θεωρητικά εργαλεία της ταξικής ανάλυσης για το καπιταλιστικό κράτος και να υιοθετήσουμε αβασάνιστα την υπεραπλούστευση ότι η ουσία του κράτους είναι ρατσιστική δεν είναι ακριβώς η περίπτωση μας. Το κεφάλαιο (και το κράτος του) δεν χρειάζεται να επιστρατεύσει κάποια ρατσιστική ιδεολογία ούτε και να δημιουργήσει μία στρατιωτικού τύπου διαχείριση της εργασίας. **Σε κάθε περίπτωση** εκμεταλλεύεται το γεγονός ότι κάποιος/α είναι μετανάστης/στρια καθώς θα είναι πιο φθηνός/ή εργάτης/τρια και έτσι μέσω της μισθολογικής διάκρισης και του καταμερισμού της εργασίας με βάση τη χώρα προέλευσης αναπαράγει διαιρέσεις εντός του προλεταριάτου. Προσεγγίσεις που ταυτίζουν τα καπιταλιστικά κράτη με τα ολοκληρωτικά εκτός από ανεδαφικές και ανιστορικές μάλλον συσκοτίζουν και απομακρύνουν από την ταξική συνειδητοποίηση και την ανάπτυξη ταξικών συλλογικών αγώνων.

Εν τω προκειμένω, η κατασταλτική στροφή του ΣΥΡΙΖΑ, ούσα προσεκτικά σχεδιασμένη, ώστε να μην προκαλέσει την εξέγερση της δημοκρατικής και ευαίσθητης βάσης του κόμματος, επιβεβαιώνει τις παραπάνω σκέψεις. Για παράδειγμα εκεί που επί ακροδεξιάς ο χρόνος κράτησης έφτανε τους 24 ακόμα και τους 36 μήνες, το Τμήμα Δικαιωμάτων του ΣΥΡΙΖΑ παρεμβαίνει **συγκλίνοντας** στο περιεχόμενο με τους αγώνες των αλληλέγγυων και φροντίζει ώστε το δωδεκάμηνο να αποτελεί το ταβάνι της κράτησης¹⁵. Οι απελάσεις παρά την υπογραφή της συμφωνίας ΕΕ - Τουρκίας υπολείπονται σε σχέση με αυτές της προηγούμενης τριετίας ανά έτος, ενώ και για την εκκένωση του αυτοσχέδιου καταυλισμού της Ειδομένης, παρόλο που, όπως θα δείξουμε παρακάτω, στοίχισε στο κράτος αρκετά σε πρόστιμα και διεκδίκηση αποζημιώσεων από την πλευρά της Cosco, η τακτική που ακολούθησε ήταν αυτή της φθοράς

[15] Το Τμήμα Δικαιωμάτων του ΣΥΡΙΖΑ στο κέντρο κράτησης γυναικών Ελληνικού:

<https://left.gr/news/tmima-dikaiomaton-toy-syriza-sto-kentro-kratisis-gynaikon-ellinikoy>

«Ως Τμήμα Δικαιωμάτων, εκφράζουμε για μια ακόμη φορά την αντίθεσή μας στην ύπαρξη κέντρων κράτησης. Πέραν τούτου όμως, θέλουμε να επιστημονούμε ότι η κράτηση, σε κάθε περίπτωση, με βάση τη νομοθεσία, είναι μέτρο έσοχατο, εξατομικευμένο, και δεν μπορεί να υπερβαίνει το διάστημα των έξι μηνών. Θεωρούμε αναγκαίο τον άμεσο τερματισμό της κράτησης της Σανά Τάλεμ, καθώς και των άλλων δύο γυναικών οι οποίες έχουν συμπληρώσει εξάμηνο κράτησης. Φυσικά, η κράτηση ανηλίκων (όπως η μικρή Σύρια) σε κέντρα κράτησης (αντί της διαβίωσής τους σε ανοιχτές δομές φιλοξενίας) είναι και παράνομη και απαράδεκτη. Η εξασφάλιση δομών κατάλληλων για τη φιλοξενία των ασυνόδευτων ανηλίκων και η άμεση υπαγωγή τους στις νόμιμες διαδικασίες όπως αυτή της οικογενειακής επανένταξης αποτελεί επείγουσα προτεραιότητα. Ενημερωθήκαμε ότι η διαδικασία αυτή θα ακολουθηθεί άμεσα για την συγκεκριμένη ανήλικη.». Αυτά κατέθεσαν την Τετάρτη 27 Απριλίου οι βουλευτρίες του ΣΥΡΙΖΑ Βασιλική Κατριβάνου και Ελένη Σταματάκη, ο βουλευτής Γιώργος Ψυχογιός, η συντονίστρια του Τμήματος Δικαιωμάτων Κατερίνα Κνήτου και το μέλος του Σωτηρία Χήρα που επισκέφθηκαν το Κέντρο Κράτησης Γυναικών Ελληνικού, προκειμένου να διαπιστώσουν τους όρους και τις συνθήκες κράτησης. Το Σάββατο 30 Απριλίου η Σανά Τάλεμ, για την απελευθέρωση της οποίας είχε αναπτυχθεί ένας πολύμηνος πανελλαδικός αγώνας, στον οποίο είχαν εμπλακεί δεκάδες συλλογικότητες, και άλλες δύο κρατούμενες αφέθηκαν ελεύθερες.

ή και της εξαγοράς των αποφασισμένων καταληψιών μεταναστ(ρι)ών. (Ο αναπληρωτής Υπουργός Μεταναστευτικής πολιτικής υποσχόταν σε όσους/ες μετανάστ(ρι)ες αποχωρούσαν οικειοθελώς από την Ειδομένη για τα κέντρα φιλοξενίας την ανανέωση της προσωρινής άδειας παραμονής τους για 6 μήνες, κάτι που ήταν αρκετά αποτελεσματικό.) Δεν γνωρίζουμε ποιο ακριβώς ολοκληρωτικό κράτος θα επέτρεπε την αυθαιρέσια και την κατάληψη των εδαφών του στα σύνορά του για τόσους μήνες κι ενώ παρεμποδίζεται σχεδόν για ένα εξάμηνο (με μικρά διαλείμματα) η σιδηροδρομική επικοινωνία της χώρας. Εκείνο που γνωρίζουμε, πάντως, είναι ότι ένα **καπιταλιστικό αντιρατσιστικό κράτος** μπορεί να ανέχεται μια τέτοια συνθήκη και συγχρόνως να εξυπηρετεί τα υπερεθνικά σχέδια για την αναδιάρθρωση της αγοράς εργασίας του βορρά και την προώθηση των διαιρέσεων εντός της εργατικής τάξης. Όσο για την καταστολή των καταλήψεων το γεγονός ότι περιορίστηκε στο άδειασμα των δύο καταλήψεων μόνο στη Θεσσαλονίκη, ενώ μεγάλες καταλήψεις του αθηναϊκού κέντρου λειτουργούν μέχρι σήμερα ανενόχλητα, μας οδηγεί στην σκέψη ότι μάλλον θα στέκονταν εμπόδια στην υλοποίηση ειδικών και μερικών στόχων του κράτους στην βορειοελλαδίτικη μητρόπολη.

Καταλήγοντας, πιστεύουμε ότι η «αλληλέγγυα πλευρά» του κράτους ΣΥΡΙΖΑ παρά η κατασταλτική στροφή του είναι περισσότερο άξια προσοχής και ανάλυσης από την αριστερά και τον αντιεξουσιαστικό χώρο. Όταν η δεξιά/ ακροδεξιά διαχείριση έχει φτάσει στα όριά της η αριστερά του κεφαλαίου έρχεται με το δικό της μοντέλο διαχείρισης του «ξένου» και του ντόπιου προλεταριάτου, αυτό της αλληλεγγύης, με στόχο να εξασφαλίσει -για όσο αντέξει- την **κοινωνική συναίνεση και ειρήνη** και πετυχαίνει να προχωρήσει περαιτέρω, στον νέο γύρο της **εσωτερικής υποτίμησης**.

Αντίθετα με απόψεις που θέλουν για κεντρικό επίδικο της μεταναστευτικής πολιτικής του ελληνικού κράτους την κατά το δυνατόν διεκδίκηση μεγαλύτερου μεριδίου στη διαχείριση του μεταναστευτικού πληθυσμού (και την αντίστοιχη χρηματοδότηση από την ΕΕ) σε σχέση με την Τουρκία, με στόχο κίολας την ενδυνάμωση των τοπικών οικονομιών γύρω από τα διάφορα κέντρα κράτησης, εμείς λέμε ότι στην πραγματικότητα το ελληνικό κράτος θα ήθελε **απλά να τους ξεφορτωθεί**. Από τη στιγμή, όμως, που έχει υπογραφεί η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας προσπαθεί να κερδίσει τα μέγιστα ακριβώς στα συγκεκριμένα πλαίσια που έχουν τεθεί, κρατώντας παράλληλα τους ντόπιους ευχαριστημένους, εισαγάγοντάς τους στο κερδοφόρο κύκλωμα της τιμωρητικής πειθάρχησης των μη απορροφήσιμων στην αγορά εργασίας μεταναστ(ρι)ών.

Γενικότερα, αυτό που επιχειρούμε να καταδείξουμε σε όλες αυτές τις παραγράφους που προηγήθηκαν είναι ότι, ακόμα κι αν ο ΣΥΡΙΖΑ ακολούθησε το προηγούμενο διάστημα πράγματι αντιρατσιστική πολιτική, αυτό δεν σημαίνει πως η πολιτική του πλατφόρμα έρχεται αναγκαστικά σε σύγκρουση με τη διαδικασία αυτο-αξιοποίησης του κεφαλαίου. Το αντίθετο μάλιστα! Λειτουργήσε ως μοχλός και αρωγός της. **Το κράτος δεν χρειάζεται να είναι ρατσιστικό, ολοκληρωτικό, φασιστικό ή οτιδήποτε άλλο για να εξασφαλίσει την αναπαραγωγή του κεφαλαίου ως κοινωνικής σχέσης. Αρκεί που είναι καπιταλιστικό!**

Αγώνες μετανασ(ρι)ών και κίνημα αλληλεγγύης

Οι εδώ και 25 χρόνια μόνιμα εγκαταστημένοι/ες μετανάστ(ρι)ες στην Ελλάδα έχουν συμμετάσχει σε μια σειρά ταξικών αγώνων. Η «νομιμοποίησή» τους στα τέλη της δεκαετίας του '90 συντέλεσε -μεταξύ άλλων- στην ένταξή τους στην κοινωνία και τους έκανε πιο διεκδικητικούς. Οι αγώνες αυτοί ήταν οργανωμένοι από κοινού, όπου συνυπήρχαν, με ντόπιους σε εργοστάσια και χώρους δουλειάς. Τα αιτήματά τους αφορούσαν αφενός στη **νομιμοποίηση** και τα ίσα **δικαιώματα** και **αφετέρου σε μισθούς, ένσημα, ασφάλιση** και καλύτερες **συνθήκες εργασίας**. Συχνά σε αυτούς τους αγώνες έμπαινε και το ζήτημα της κρατικής **καταστολής**. Εκτός από τους αγώνες που έδωσαν από κοινού Έλληνες και μετανάστες εργάτες το 2004 στα Ολυμπιακά κάτεργα η παρουσία των μετανασ(ρι)ών ήταν έντονη και στην εξέγερση του Δεκέμβρη του 2008. Από το 2012 και μετά που το κράτος τους φυλακίζει σε στρατόπεδα συγκέντρωσης και η καταστολή γίνεται πιο έντονη, οι μετανάστες που ήταν τράνζιτ άρχισαν να οργανώνονται σιγά σιγά με αιτήματα ενάντια στον **εγκλεισμό** τους, τις **απελάσεις** και τις **συνθήκες κράτησης**. Τα τελευταία χρόνια και πρόσφατα με την «προσφυγική κρίση», εμφανίστηκε το αίτημα της **ελεύθερης μετακίνησης** και των **ανοικτών συνόρων**.

Ταξικοί αγώνες σε χώρους δουλειάς

Αγώνες για τον μισθό

Τη δεκαετία του 2000, ντόπιοι και μετανάστες εργάτες δουλεύουν και αγωνίζονται μαζί στα Ολυμπιακά έργα. Σε αυτό το διάστημα έγιναν **8 απεργίες** στις ολυμπιακές κατασκευές με αφορμή 18 θανάτους εργατών λόγω έλλειψης μέτρων ασφαλείας. Οι εργαζόμενοι διεκδικούν ασφάλιση και ασφαλείς συνθήκες εργασίας. Παράλληλα με τις στάσεις εργασίας και τις απεργίες πραγματοποιούνται και δεκάδες άμεσες δράσεις αλληλεγγύης. Για παράδειγμα, την Πέμπτη 26/6/04 πραγματοποιήθηκε αποκλεισμός των γραφείων της Ολυμπιάδας, στην οδό Εθνικής Αμύνης, για μία ώρα στη Θεσσαλονίκη. Στην είσοδο των γραφείων αναρτήθηκε πανό με το σύνθημα «3 Νεκροί εργάτες κάθε εβδομάδα θέλει θυσιές η Ολυμπιάδα». Ο αποκλεισμός των γραφείων πραγματοποιήθηκε με αφορμή τον θάνατο του Σωτ. Σέκα, μετανάστη από την Αλβανία μετά από πτώση 2,5 μέτρων από κινητή σκάλα στο εργοτάξιο Καλατράβα. Συμμετείχαν περίπου 40 σύντροφοι από τις καταλήψεις Φάμπρικα-Υφανέτ και Terra Incog-

niita. Το ίδιο απόγευμα περισσότερα από 20 άτομα κατέλαβαν τον ραδιοσταθμό της ET-3 στην οδό Αγγελάκη. Αποχώρησαν, όταν διακόπηκε η αναμετάδοση από τον Χορτιάτη, γράφοντας συνθήματα στην πρόσοψη και στο κτίριο του σταθμού, «ΠΡΟΣΟΧΗ: ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΕΡΓΑ και άνθρωποι».

Σε πολλούς κλάδους, εργοστάσια και χώρους δουλειάς αλλά και στην αγροτική παραγωγή όλα τα προηγούμενα χρόνια οι μετανάστ(ρι)ες έχουν δώσει αρκετούς και **μαχητικούς αγώνες**, διεκδικώντας χαρτιά, μισθό και ασφάλιση. Στα χωράφια, οι μετανάστες αγωνίζονται μόνοι τους, καθώς εκεί δεν δουλεύουν μαζί με ντόπιους και οι αλληλεγγυοί/ες βρίσκονται μακριά.

Το 2008, περισσότεροι από 1.500 εργάτες γης, κυρίως από το Μπαγκλαντές, αλλά και από την Ινδία και από τις Βαλκανικές χώρες, αρνήθηκαν να εργαστούν και συγκεντρώθηκαν από νωρίς το πρωί στην κεντρική πλατεία της **Νέας Μανωλάδας Ηλείας**, διεκδικώντας να πληρωθούν άμεσα τα δεδουλευμένα (που σε ορισμένους έφταναν μέχρι και 7 μήνες), καλύτερο μεροκάματο και ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης. Το 2012 οι μετανάστες εργάτες γης στη Μανωλάδα σήκωσαν και πάλι κεφάλι, ενώ, όταν το 2013 διακόσιοι Πακιστανοί και Μπαγκλαντεσιανοί εργάτες διεκδίκησαν το 2013 τα δεδουλευμένα τους και αύξηση μισθών, τα αφεντικά έστειλαν οπλισμένους μπράβους που πυροβόλησαν και τραυμάτισαν 30 από αυτούς. Το 2010 στη **Μηχανιώνα Θεσσαλονίκης** 700 Αιγύπτιοι αλιεργάτες απεργούν με αποκλεισμό της προβλήτας, πορείες και απεργιακές φρουρές ενάντια στην κατά 60% μείωση του μισθού τους. Το 2010 μετά από μαζική απεργία και μεγάλη διαδήλωση στη **Σκόλα Λακωνίας** σταματάει η αστυνομική επιχείρηση-σκουπά που βρισκόταν σε εξέλιξη και το 2014 οι Πακιστανοί εργάτες ξανακινητοποιούνται από κοινού με ντόπιους αλληλεγγυους/ες και οργανώνουν συγκέντρωση και πορεία προς την αστυνομία, διεκδικώντας τη νομιμοποίησή τους, τα δεδουλευμένα τους και καλύτερη αντιμετώπιση από την αστυνομία.

Στην εξέγερση του Δεκέμβρη του 2008 νεαροί/ές φοιτητές/τριες και μαθητές/τριες μετανάστ(ρι)ες δεύτερης γενιάς, συμμετέχουν στις κινητοποιήσεις ενάντια στο κράτος, κάποιοι/ες οργανωμένοι/ες σε πολιτικά εγχειρήματα στα οποία παρήγαγαν πολιτικό λόγο. Ενώθηκαν με τους ντόπιους σε περιφρουρήσεις, καταλήψεις, συνελεύσεις και απαλλοτριώσεις. Την ίδια εποχή στην Ελλάδα ζούσε κι ένας μεγάλος αριθμός τράνζιτ μετανασ(ρι)ών οι οποίοι συμμετείχαν επίσης στην εξέγερση αλλά με διαφορετικό τρόπο: κατέβαιναν αυθόρμητα και ανοργάνωτα στις λεηλασίες και δρούσαν ατομικοποιημένα, αποσκοπώντας στο εμπόριο των κλεμμένων. Με αυτό δεν θέλουμε να δηλώσουμε ότι είμαστε αντίθετοι σε τέτοιου είδους πρακτικές ενός κομματιού των εξεγερμένων' επισημαίνουμε, όμως, τη διαφορά στον τρόπο σκέψης και δράσης ανάμεσα στους μόνιμα εγκαταστημένους και στους διερχόμενους μετανάστες. Στο τέλος του ίδιου Δεκέμβρη τραμπούκοι των αφεντικών έριξαν οξύ στο πρόσωπο της αγωνιζόμενης συνδικαλιστριάς καθαρίστριάς σε εργολαβική εταιρεία **Κωνσταντίνας Κούνεβα** από τη Βουλγαρία, με στόχο να σταματήσουν τους αγώνες της ενάντια στις αυθαιρέσιες των αφεντικών και να τη βγάλουν από τη μέση για παραδειγματισμό και εκδίκηση. Το περιστατικό της επίθεσης μας βρήκε όλους/ες στους δρόμους ενάντια στους ταξικούς εχθρούς μας. Το έδαφος ήταν γόνιμο για έναν μαχητικό ταξικό αγώνα καθώς η φλόγα του Δεκέμβρη έκαιγε ακόμα. Ντόπιοι/ες και μετανάστ(ρι)ες **ενωθήκαμε** σε έναν **κοινό αγώνα** που εκδηλώθηκε με μια σειρά άμεσων δράσεων, πορείες και διαδηλώσεις σε όλη την Ελλάδα, επιθέσεις σε εταιρείες που αναλαμβάνουν εργολαβίες

στον χώρο του καθαρισμού, ξεκινώντας από τα γραφεία της εργοδότης εταιρείας, της ΟΙΚΟΜΕΤ, αλλά και σε πλήθος άλλων συναφών εταιρειών και συνεχίζοντας με καταλήψεις Εργατικών Κέντρων σε Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ξάνθη, Ιωάννινα, Βόλο κ.α., κατάληψη των κεντρικών γραφείων του ΗΣΑΠ στην Ομόνοια και εμπρηστικές επιθέσεις σε τράπεζες.

Το 2011, 300 μετανάστες ξεκινούν **απεργία πείνας** και ο αγώνας τους, αν και ελεγχόμενος από την αριστερά, έβαλε στο επίκεντρο τη μείωση των απαραίτητων ενσήμων για την απόκτηση άδειας παραμονής και εργασίας.

Αγώνες γύρω από τη συνοριακή πολιτική και τις συνθήκες εγκλεισμού

Αργότερα, καθώς η οικονομική κρίση βάθαινε και η στάση του ελληνικού κράτους απέναντι στις ροές των μεταναστών γινόταν σκληρότερη, νέοι αγώνες εμφανίστηκαν με αίτημα την **απελευθέρωση από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης**. Παράλληλα, ντόπιοι/ες πολιτικοποιημένοι/ες οργανώνουν συνελεύσεις αλληλεγγύης και διεκδικούν το κλείσιμο των κέντρων και καλύτερες συνθήκες κράτησης, κάνοντας κριτική στην πολιτική των συνόρων. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι μετανάστες αντιμετωπίζουν το ζήτημα της απελευθέρωσής τους ατομικοποιημένα, χωρίς διάθεση πάλης για πιο συλλογικές διεκδικήσεις και έρχονται σε επαφή με τις ομαδοποιήσεις των ντόπιων αλληλεγγύων στον βαθμό που τους βοηθούν στην ατομική απελευθέρωσή τους. Τον Απρίλη του 2013, όμως, 2.000 περίπου από τους έγκλειστους μετανάστες στην Αμυγδαλέζα ξεκινούν απεργία πείνας και διαμαρτύρονται όχι μόνο για το δικό τους κέντρο κράτησης, αλλά για την κακομεταχείριση, τα βασανιστήρια και την αυθαίρετη επιμήκυνση του χρόνου κράτησης σε όλα τα κέντρα της χώρας.

Τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου οι έγκλειστοι μετανάστες του κέντρου κράτησης στην **Αμυγδαλέζα** εξεγέρθηκαν βάζοντας φωτιά στα κοντέινερ στα οποία διέμεναν μην αντέχοντας πια την αστυνομική κτηνωδία και τις απάνθρωπες συνθήκες κράτησης.

Την ίδια εποχή υπήρξαν **αγώνες ανατίμησης** από μετανάστες σε μικρά εργοστάσια ενάντια στη μείωση μισθών και στις απολύσεις τους εξαιτίας της «κρίσης», οι οποίοι έμειναν απαρατήρητοι από το κίνημα αλληλεγγύης που δεν έκανε καμιά προσπάθεια να ενώσει το περιεχόμενο των αγώνων αυτών με αγώνες που αφορούσαν τη στέρηση ελευθερίας και τις συνθήκες εγκλεισμού. Για παράδειγμα μια από τις πιο σοβαρές εργατικές απεργιακές μάχες μεταναστών εργατών, που διήρκεσε πάνω από τρεις εβδομάδες ξέσπασε στο τέλος του 2014 στην εταιρεία **Γενική Ανακύκλωση ΑΕ**, ιδιοκτησίας Δ. Λαζόπουλου. Εργάτες διαφόρων εθνικοτήτων διεκδίκησαν τα δεδουλευμένα τους και μαζί με την απεργία προχώρησαν σε κατάληψη του εργοστασίου.

Τον Νοέμβριο του 2014 εκατοντάδες Σύριοι πρόσφυγες κατασχέθηκαν στην πλατεία του Συντάγματος απαιτώντας το δικαίωμα του ασύλου και την έκδοση διαβατηρίων αλλά μετά από ένα μήνα το Υπουργείο Εσωτερικών έπεισε με υποσχέσεις τους/τις Σύριους/ες να αδειάσουν την πλατεία. Όσοι/ες δεν πείστηκαν συνελήφθησαν δυο ημέρες αργότερα σε μια επιχείρηση εκκένωσης της πλατείας Συντάγματος από δυνάμεις των ΜΑΤ και της αστυνομίας. Η ακροδεξιά κυβέρνηση Σαμαρά υποσχέθηκε να ικανοποιήσει

τα αιτήματά τους για άδειες παραμονής και να τους παράσχει ταξιδιωτικά έγγραφα, αναστέλλοντας προσωρινά το «Δουβλίνο II». Όσοι/ες από τους Σύριους/ες κατάφεραν να συμπεριληφθούν από τους διοργανωτές στη λίστα που παραδόθηκε στον υπουργό Εσωτερικών ταξίδεψαν αεροπορικά για Γερμανία. Οι περισσότεροι/ες πάντως έμειναν εκτός λίστας...

Εξανθρωπισμένος καπιταλισμός και κίνημα αλληλεγγύης

Από τη στιγμή που αναλαμβάνει τη διαχείριση της κρίσης η αριστερή φράξια του κεφαλαίου εφαρμόζει, όπως αναλύσαμε στο προηγούμενο μέρος, αντιρατσιστική ατζέντα. Παράλληλα με την «κρατική αλληλεγγύη» και τις -χρηματοδοτούμενες από το κράτος και την ΕΕ- ΜΚΟ, αναπτύσσεται ένα κίνημα αλληλεγγύης από την αριστερά, τις πρώην συνιστώσες του ΣΥΡΙΖΑ και τους αντιεξουσιαστές, προσανατολισμένο εξ αρχής στις **ανάγκες** των προσφύγων/μεταναστών. Θα πρέπει, ωστόσο, να λάβουμε υπόψη στην ανάλυσή μας ότι σε όλη τη διάρκεια αυτής της περιόδου, όπως έχει ήδη φανεί και από το πρώτο μέρος, **κανένας** μετανάστης δεν είχε ασφαλώς σκοπό να εγκατασταθεί στην Ελλάδα. Από τους 1.000.000 περίπου μετανάστες που πέρασαν από την χώρα μόνο 55.000-60.000 παρέμειναν κι αυτοί/ές, μάλιστα, εγκλωβίστηκαν εδώ παρά τη θέλησή τους. Οι μετανάστες ήθελαν γρήγορη και ασφαλή διέλευση από τη χώρα και, καθώς το περιεχόμενο του κινήματος **καθορίστηκε** απόλυτα από τον χαρακτήρα των μεταναστευτικών κινήσεων και **προσαρμόστηκε** στις υποκειμενικές βλέψεις των μεταναστών/προσφύγων, σύντομα συνάντησε τα **όρια** του: η ανάπτυξη ισχυρών πολιτικών δεσμών μεταξύ ντόπιων και μεταναστών σε αυτή τη βάση ήταν αδύνατη και το μόνο που απέμενε ήταν η **ανθρωπιστική βοήθεια**, η υποστήριξη των βιοτικών αναγκών των διερχόμενων μεταναστών. Το 2015-16 δημιουργήθηκαν και αξιοποιήθηκαν εκατοντάδες αυτοοργανωμένες δομές που προσέφεραν **εθελοντική εργασία** για την αντιμετώπιση της «ανθρωπιστικής κρίσης», πολλές εξ αυτών θεσμικές, άλλες από τα κινήματα που συνδέονται ή συνδέονταν με το ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και μπόλικες από αντιεξουσιαστές, όπως συλλογικές κουζίνες, κοινωνικά ιατρεία και φαρμακεία, και φυσικά καταλήψεις στέγης. Στην πραγματικότητα ο ανθρωπισμός **μονοπώλησε** το περιεχόμενο της δράσης μεγάλου μέρους της κοινωνίας των πολιτών, όλου του αριστερού και μεγάλης μερίδας του αντιεξουσιαστικού χώρου, ο οποίος, αν και άθελά του, συνέβαλε στην υλοποίηση των σχεδίων τόσο του υπερεθνικού καπιταλιστικού πολιτικού οργανισμού, της ΕΕ, για εκμετάλλευση της εργασιακής δύναμης των μεταναστών, όσο και της ελληνικής κυβέρνησης για απαλλαγή από τον «περισσευούμενο» αυτόν πληθυσμό.

Η ανάπτυξη μιας κοινότητας (ταξικών) συμφερόντων θα ήταν η μοναδική περίπτωση που θα επέτρεπε στο κίνημα αλληλεγγύης να εξελιχθεί σε απειλή για την αναπαραγωγή των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων. Η αυτοοργάνωση, όμως, αποδείχθηκε στόχος απλησίαστος από τη στιγμή που οι ίδιοι/ες οι μετανάστες έβλεπαν την παραμονή τους στα camps προσωρινή και που, κατά γενική ομολογία, δεν έβλεπαν τους εαυτούς τους ως κομμάτι μιας ενιαίας **κοινότητας συμφερόντων** που συνίσταται από όλους/ες τους/τις μετανάστες (οποιασδήποτε εθνικότητας), πόσω μάλλον μιας κοινότητας ντόπιων και μεταναστών προλεταρίων, καθώς άλλωστε και η πλειοψηφία των ντόπιων αλληλεγγύων

δεν αντιμετώπιζε τους πρόσφυγες/μετανάστες με αυτό τον τρόπο. Το μόνο πρόταγμα που ένωνε μεταξύ τους τους/τις πρόσφυγες/μετανάστες σε κάποιες περιπτώσεις, ήταν αυτό της ελεύθερης μετακίνησης, ανάγκη που πολλές φορές, όμως, ικανοποιούνταν **ατομικοποιημένα** και **ανταγωνιστικά** ως προς τους υπόλοιπους. Αποδείχθηκε, επομένως, εκ των πραγμάτων ότι η αλληλεγγύη δεν ήταν όρος επαρκής προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης κοινών ταξικών αγώνων ντόπιων και μεταναστ(ρι)ών ενάντια στο κεφάλαιο και το κράτος του. Αυτές οι διαπιστώσεις, παρόλο που δεν διατυπώνονται συχνά σε απολογισμούς, εκδηλώσεις και συζητήσεις εντός του κινήματος, εντούτοις δεν αποτελούν δική μας αποκλειστικότητα. Σε μια πρόσφατη συνέντευξη¹⁶ που παραχωρούν μέλη αυτοοργανωμένων δομών αλληλεγγύης σε μετανάστες στον πολιτικό κρατούμενο Αντώνη Σταμπούλο και η οποία δημοσιεύεται στο φύλλο αρ. 35 της εφημερίδας δρόμου «Απατρίς» περιέχονται αρκετά διαφωτιστικά στοιχεία σχετικά με τα όρια που μπορεί να βρει ένα κίνημα αλληλεγγύης και πώς μπορεί αυτό να κεφαλαιοποιηθεί από μίαν αριστερή κυβέρνηση. Τα ίδια τα υποκείμενα, που ανέπτυξαν οργανωμένα δράση στο πλευρό των προσφύγων/μεταναστ(ρι)ών, σύντροφοι/ισσες που προέρχονται από τον αντιεξουσιαστικό χώρο, παρόλο που δείχνουν να αναγνωρίζουν ότι τα όρια μεταξύ κρατικού ανθρωπισμού και επαναστατικής πράξης είναι ασαφή και δυοδιάκριτα, όταν η ταξική εγγύτητα παραμένει ανεκπλήρωτος στόχος, τείνουν να παραγνωρίζουν ότι στο τέλος τέλος αφομοιώνεται ό,τι είναι αφομοίωσιμο και επομένως αυτό που είναι χρήσιμο και απαραίτητο δεν είναι ο αφορισμός του κράτους ως συλλήβδην ολοκληρωτικού και του ΣΥΡΙΖΑ ως διπρόσωπου δήθεν αντιρατσιστικού κόμματος, αλλά μια διεισδυτική και κυρίως **ταξική ανάλυση** της πρόσφατης προσφυγικής κρίσης.

Το κίνημα αλληλεγγύης δεν είχε την οπτική της εναντίωσης στις πολιτικές λιτότητας που πλήττουν εξίσου ντόπιους και μετανάστες προλετάρους. Δεν έβαλε ζητήματα αναπαραγωγής της εργασιακής

[16] «Πολιτικοποιημένη αλληλεγγύη και προσφυγική κρίση»: συνθήκες, υποκείμενα και όρια:

<https://apatris.info/politikopiimeni-allilengyi-ke-prosfigiki-krisi-synthikes-ypokimena-ke-oria/>

Σ.Α.: Πάνω στο ζήτημα της αλληλεγγύης στους πρόσφυγες και μετανάστες, ποια τα όρια μεταξύ ανθρωπιστικής προσφοράς και πολιτικής πράξης; Είναι αλληλοσυμπληρούμενα, συμβαδίζουν ή θέτουν περιορισμούς το ένα στο άλλο; Πως κεφαλαιοποιείται πολιτικά η αλληλεγγύη δράση προς μία αναρχική επαναστατική κατεύθυνση.

Χ.Ν.: Η πανσπερμία των κινήσεων αλληλεγγύης ανέδειξε πολλές διαφορετικές προσεγγίσεις, που ως τότε είχαν μείνει ίσως μόνο σε θεωρητικό επίπεδο. Τα όρια του ανθρωπισμού και της πολιτικής πράξης έπρεπε πρώτα να αναγνωριστούν, και στη συνέχεια να αναλυθούν. Το σίγουρο είναι πως τον πρώτο καιρό ήταν απαραίτητη η συγκέντρωση ειδών πρώτης ανάγκης από ταξική σκοπιά, ώστε να ανατιμηθεί η θέση τους και να μην είναι έρμαιο των μηχανισμών. Στη συνέχεια όμως, όταν πλέον αρχίζουν να δίνουν πράγματα όλοι, η κατάσταση μεπιδεύεται. Η επικοινωνία με τους μετανάστες, ειδικά εκείνη που έχει ως στόχο την ανάπτυξη ταξικής αλληλεγγύης, είναι μια σχέση που δεν μπορεί να είναι συνεχώς (ή ακόμη χειρότερα μόνο) εμπράγματο. Και αυτές οι σχέσεις απαιτούν τριβή πάνω σε πολιτικό διάλογο ο οποίος με την σειρά του απαιτεί χρόνο. Όπου υπάρχει ανάγκη φυσικά οφείλεις να είσαι εκεί. Το να μοιράζεις πράγματα όμως είναι το εύκολο. Το να καταλαβαίνουν οι μετανάστες ποιος είσαι και γιατί κάνεις αυτό που κάνεις είναι μια χρονοβόρα και δύσκολη δουλειά. Σε αυτό το πλαίσιο, η αλληλεγγύη μπορεί να αποδώσει καρπούς μόνο όταν οι ίδιοι οι μετανάστες και οι αλληλέγγυοι -τα υποκείμενα- βρουν κοινή βάση αγώνα και διεκδικήσεων. Δεν έχουν βρεθεί όμως ακόμη. Πολλοί μετανάστες έχουν διαφορετικές εμπειρίες και προσλήψεις σχετικά με την οργάνωση και τον αγώνα, πολλώ δε μάλλον, οι περισσότεροι έχουν εντελώς διαφορετική άποψη για το κεφάλαιο και το κράτος, ειδικά στην ευρωπαϊκή του έκφανση. Για να μπορέσει λοιπόν κάποιος/α να δράσει προς μια αναρχική επαναστατική κατεύθυνση, πρέπει πρώτα να καταλάβει την ταξική του θέση, να καταλάβει τι σημαίνει φτηνό εργατικό δυναμικό στην Ευρώπη και να αποδομηθούν όλα εκείνα τα στοιχεία που συγκροτούν την εμπιστοσύνη του προς το κράτος. Συνεπώς, νομίζω, εκεί είναι που πρέπει να δοθεί σήμερα το βάρος, στην κατάδειξη του εχθρού. Η σχέση μας με τους μετανάστες δεν θα αποβεί επικίνδυνη μόνο και μόνο επειδή το θέλουμε εμείς.

δύναμης και περιορίστηκε στον εθελοντισμό. Η εθελοντική εργασία των αλληλεγγύων ήταν μεγάλο δεκανίκι για το κράτος και το κεφάλαιο, εφόσον ικανοποιούσε στον βαθμό που του αναλογούσε τις ανάγκες των μεταναστ(ρι)ών/προσφύγων μέχρι την αποχώρησή τους από την χώρα και συνέβαλλε έτσι στη μετακύλιση του κόστους αναπαραγωγής τους στις πλάτες της εργατικής τάξης. Όπως ήδη έχουμε δείξει, η ελεύθερη μετακίνηση ήταν κοινός στόχος των αλληλεγγύων και των μεταναστ(ρι)ών αλλά και του κράτους, τουλάχιστον μέχρι την συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας.

Από τη στιγμή που οι Ευρωπαίοι απορρόφησαν όση μάζα φθηνής εργατικής δύναμης χρειαζόντουσαν, από το φθινόπωρο του 2015 άρχισαν να υψώνουν φράχτες στα σύνορα, με πρώτη την Ουγγαρία. Τότε ξεκίνησε και η αντίσταση των μεταναστ(ρι)ών ενάντια στη συνοριακή πολιτική και κλιμακώθηκε μέχρι την υπογραφή της συμφωνίας που τους/τις εγκλώβισε στην Ελλάδα. Από τις αρχές Σεπτεμβρίου και καθώς αρχίζει να γίνεται πιεστικό το μπλοκάρισμα στην κίνηση των μεταναστ(ρι)ών στα ευρωπαϊκά σύνορα, στη Λέσβο ξεσπούν ταραχές. Οι διαδικασίες ταυτοποίησης που έχουν πλέον ενεργοποιηθεί καθυστερούν (πολλές φορές και επίτηδες) και αφού οι αφίξεις συνεχίζονται κατά χιλιάδες καθημερινά, η συσσώρευση δημιουργεί ακραίες καταστάσεις στο νησί και οδηγεί στην έκρηξη των μεταναστ(ρι)ών που κλείνουν τους δρόμους προς το λιμάνι ενώ κάποιοι επιχειρούν να επιβιβαστούν σε ένα πλοίο της γραμμής. Στο τέλος του Σεπτεμβρίου το κέντρο καταγραφής στη Μόρια παραδίδεται στη διάρκεια εξέγερσης για πρώτη φορά στις φλόγες. Οι συγκρούσεις των μεταναστών με τα ΜΑΤ και τις δυνάμεις του Λιμενικού, προκειμένου να συνεχίσουν απρόσκοπτα προς το Βορρά την πορεία που έχουν καταστρώσει, θα αποτελούν από εδώ και πέρα καθημερινότητα. Στο ίδιο διάστημα στον καταυλισμό της Ειδομένης ξεκινά πολύμηνος αποκλεισμός της σιδηροδρομικής γραμμής, που κόστισε ακριβά στο κεφάλαιο καθώς αυτή ήταν η γραμμή που χρησιμοποιούσε η Cosco για να διακινεί τα εμπορεύματά της στην Κεντρική Ευρώπη. Στην Ειδομένη όλο το διάστημα του αποκλεισμού της σιδηροδρομικής γραμμής οι μετανάστες δεν σταμάτησαν να συγκρούονται με την ελληνική και μακεδονική αστυνομία διεκδικώντας το άνοιγμα των συνόρων. Η αντίσταση των μεταναστ(ρι)ών συνεχίστηκε και μετά την υπογραφή της συμφωνίας και ξέσπασε με εξεγέρσεις, διαμαρτυρίες, αποκλεισμούς κεντρικών οδικών αρτηριών και απεργίες πείνας άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο μαζικές σε όλη την Ελλάδα στα κέντρα φιλοξενίας και τα hot spots, τη δημιουργία των οποίων πρόβλεπε η συμφωνία.

Στην Αθήνα μικρές ομάδες μεταναστ(ρι)ών προσπάθησαν να κάνουν πορείες στο κέντρο της πόλης και εμποδίστηκαν από την αστυνομία. Στη Χίο έγινε κατάληψη του λιμανιού του νησιού και στη Μυτιλήνη και τη Σάμο η εκρηκτική κατάσταση οδήγησε τους/τις μετανάστες να κάψουν το στρατόπεδο. Στη Μόρια, μάλιστα, ήταν οι ανήλικοι/ες που εξεγέρθηκαν τον Απρίλη του 2016 και έβαλαν τις φωτιές στους χώρους εγκλεισμού τους. Οι φωτιές και οι καταστροφές των απομονωμένων και άθλιων χώρων

φιλοξενίας έγιναν μόνιμη επωδός της ζωής των προσφύγων σε όλη τη διάρκεια του 2016 ως μόνο μέσο διαμαρτυρίας απέναντι στις αδικαιολόγητες ελλείψεις στη στέγαση και στη σίτισή τους αλλά και ως εκτόνωση από την πιεστική συνθήκη του συνωστισμού μέσα σε αυτούς. Τον Σεπτέμβριο του 2016 οι πρόσφυγες έβαλαν φωτιά και έκαψαν όλον τον καταυλισμό στη Μόρια. Η μεγάλη φωτιά

ξεκίνησε, όταν απλώθηκε η φήμη ότι θα ακολουθούσαν μαζικές απελάσεις. Φήμη που ώθησε ομάδα προσφύγων να επιχειρήσει να κατέβει στην πόλη σε πορεία διαμαρτυρίας, κάτι που δεν επέτρεψε η αστυνομία με αποτέλεσμα οι πρόσφυγες να επανέλθουν στο στρατόπεδο, βάζοντας όμως φωτιές στα καταλύματα. Φωτιά έβαλαν και πάλι οι μετανάστες/πρόσφυγες στη Μόρια, όταν τον Νοέμβριο σκοτώνονται μια ηλικιωμένη και το εγγόνι της στην προσπάθειά της να ανάψει γκάζι εντός της σκηνής.

Τα ιλιγγιώδη ευρωπαϊκά κονδύλια¹⁷, ύψους 481,9 εκατ. ευρώ που έχουν φτάσει από τις αρχές του 2015 στην Ελλάδα από το συνολικό ποσό του 1,059 δισ. ευρώ που έχει δεσμευθεί έως το 2020 και σχεδόν 200 εκατομμύρια ήδη από το Χρηματοδοτικό Μέσο Στήριξης Έκτακτης Ανάγκης, (λεφτά που δεν πηγαίνουν κατά κανόνα σε κρατικά ταμεία, με εξαίρεση το Υπουργείο Άμυνας για το οποίο έχουν εγκριθεί 89 εκατ. ευρώ) σπαταλούνται κατά το πλείστον στις υπηρεσίες ταυτοποίησης, ασύλου και σε υπηρεσίες ασφάλειας, πάντως όχι για την κάλυψη των αναγκών των μετανάστες/ριών / προσφύγων. Εταίροι της ΕΕ, διά μέσου των οποίων χορηγείται η ανθρωπιστική βοήθεια στην Ελλάδα, είναι η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (UNHCR), ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM), ο Ερυθρός Σταυρός και ακόμη δέκα ευρωπαϊκές ΜΚΟ (International Rescue Committee, Danish Refugee Council, Medecins du Monde, OXFAM, Save the Children, Arbeiter-Samariter-Bund, Norwegian Refugee Council, Mercy Corps, CARE Germany, Terre des Hommes). Το αίσχος των ανύπαρκτων υποδομών με τους/τις μετανάστες/ριες να υποσιτίζονται σε λασπότοπους, όπως αυτόν της Μόριας, βυθισμένους στα χιόνια του δύσκολου χειμώνα του 2016-17 δημιουργεί την εύλογη υποψία πως οι ΜΚΟ κάνουν πάρτι στις πλάτες των μετανάστες/ριών. Να σημειώσουμε εδώ και μια ακόμα παράμετρο. Τα κέρδη των επαγγελματιών του ανθρωπισμού αυξάνονται καθώς την ίδια στιγμή αποτελούν και πεδίο εφαρμογής των μνημονιακών εργασιακών νόμων. Οι ΜΚΟ ξεζουμίζουν τους/τις εργαζόμενους/ες καθυστερώντας τις πληρωμές μισθών για μήνες και απολύοντας εκδικητικά όσους/ες αντιδρούν στην ανασφάλιστη εργασία και στην εκμετάλλευσή¹⁸.

Από το φθινόπωρο του 2015, καθώς η πολιτική των συνόρων σκλήραινε απέναντι στις μεταναστευτικές ροές, ένα κίνημα καταλήψεων στέγης δημιουργήθηκε για να καλυφθούν οι ανάγκες στέγασης των

[17] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ, χρηματοδοτική στήριξη της ΕΕ στην Ελλάδα, 1 Σεπτεμβρίου 2016

https://ec.europa.eu/greece/20161003/prosfigiki_krisi_el

[18] Σωματείο Βάσης Εργαζομένων Μν Κυβερνητικών Οργανώσεων: *Ας μιλήσουμε με "Praksis"*

μεταναστών (και μόνο αυτών). Στη Μυτιλήνη μετανάστες/ριες από κοινού με αλληλέγγυους/ες κατέλαβαν το πρώην Εργατικό Κέντρο. Βρήκαν, όμως, αντιμέτωπο τον μηχανισμό του ΚΚΕ που απαίτησε με βία να αποχωρήσουν οι αλληλέγγυοι/ες και να αναλάβουν τα μέλη του τη διαχείριση τού υπό κατάληψη κτιρίου. Η πράξη αυτή τρομοκράτησε και έδιωξε τους/τις μετανάστες/ριες.

Σχετικά με το κίνημα αλληλεγγύης και τις καταλήψεις¹⁹ αξίζει να σημειώσουμε τα εξής:

Το κίνημα αλληλεγγύης διαχειρίζεται ως επί το πλείστον τις καταλήψεις στέγης – με την αυτοδιαχείριση από τους ίδιους τους/τις μετανάστες/ριες να αποτελεί ένα ανοικτό στοίχημα. Δεν είναι πάντως λίγες οι φορές που αλληλέγγυοι/ες υποστηρίζουν ότι η κοινωνική, πολιτική και εθνική ανομοιογένεια των μεταναστών είναι εμπόδιο στη μεταβίβαση της αυτοδιαχείρισης του κατελημμένου κτιρίου στους κατοίκους του. Στις καταλήψεις αυτές (εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων) έχουν πρόσβαση μόνο οικογένειες μετανάστες/ριών, παρόλο που οι άστεγες οικογένειες ντόπιων έχουν πολλαπλασιαστεί λόγω κρίσης. Οι διαχειριστικές συνελεύσεις επιλέγουν οι ίδιες τους/τις μετανάστες/ριες που θα παράσχουν φιλοξενία, π.χ. σε κάποιες από αυτές ανύπανδροι/μόνοι άνδρες μετανάστες διώχνονται προκειμένου να εξυπηρετείται το θέαμα με πρωταγωνιστή την «κατατρεγμένη προσφυγική οικογένεια» ή για να μην «δημιουργούνται διενέξεις». Μια μερίδα αλληλέγγυων που συμμετέχουν σε αυτές τις καταλήψεις

[19] Αποκαλυπτικά σχετικά με το ρόλο των καταλήψεων είναι και τα όσα αφηγούνται μερικοί από τους ίδιους τους πρωταγωνιστές της αλληλεγγύης σε πρόσφατο άρθρο της Καθημερινής:

«... Την αποθήκη διαχειρίζεται η ομάδα «Παμπειραϊκή Πρωτοβουλία». Η ομάδα των περίπου 30 εθελοντών με βασικό πυρήνα 8 ατόμων, από το καλοκαίρι του 2015 έσπευσε στο λιμάνι του Πειραιά να υποδεχθεί τους πρόσφυγες που έφταναν από τα νησιά. Σταδιακά εξελίχθηκε σε κεντρικό «διαχειριστή» του λιμανιού, αφού όλες οι μικρότερες ΜΚΟ (κυρίως εξωτερικού) λειτουργούσαν υπό την καθοδήγησή τους. «Βγάλαμε το κράτος από τη δύσκολη θέση, σε μια κρίσιμη στιγμή», υποστηρίζει στην «Κ» ο συνταξιούχος συντονιστής της ομάδας Σωτήρης Αλεξόπουλος. «Μια ομάδα εθελοντών που τους ενώνει η αλληλεγγύη μπορεί να φέρει εις πέρας δύσκολες καταστάσεις», συμπληρώνει. [...] «Οι καταλήψεις αναπληρώνουν το κενό που άφησε το κράτος. Αν δεν υπήρχαν, όλοι αυτοί οι άνθρωποι θα περιφέρονταν στον δρόμο και πιθανόν θα κατέληγαν στην παρανομία για να θρέψουν τα παιδιά τους. Το κράτος έπρεπε από μόνο του να έχει επιτάξει τα άδεια κτίρια της Αθήνας». Η «Παμπειραϊκή», παρά τον κεντρικό ρόλο που έχει ως διαχειρίστρια της τεράστιας αποθήκης, λειτουργεί μέχρι στιγμής χωρίς νομική μορφή ούτε διαθέτει κάποιο ΑΦΜ. [...] «Οι καταλήψεις έχουν τους δικούς τους κανόνες» εξηγεί στην «Κ» ο 27χρονος Μαρτσέλο, ένας νεαρός Καναδός με καταγωγή από τη Χιλή, που έφτασε στην Αθήνα πριν από μερικούς μήνες για να βοηθήσει. Ο Μαρτσέλο είναι υπεύθυνος για την κατάληψη της Αραχώβης, στην οποία ζουν κατ' αποκλειστικότητα άνδρες χωρίς οικογένειες, γι' αυτό και της δόθηκε η ονομασία Single Men. «Στην αρχή ζούσαν μαζί, αλλά τα πολλά προβλήματα ανάμεσα σε οικογένειες και μοναχικούς άνδρες μας έκαναν να τους χωρίσουμε». Στο 2ο Γυμνάσιο επί της Αχαρνών και στο 5ο Λύκειο στη Μερλίε φιλοξενοούνται κυρίως οικογένειες και έγκυοι, 300 και 350 άτομα αντίστοιχα. Μαζί με το Σπίτι Πλάζα (400 άτομα) αποτελούν τις μεγαλύτερες καταλήψεις του κέντρου. Στο 5ο Λύκειο λόγω μεγάλου χώρου έχει δημιουργηθεί ένα μικρό ιατρείο στο οποίο έρχονται από όλες τις καταλήψεις και περιθαλπνούνται από εθελοντές γιατρούς. Η κατάληψη στη Χαριλάου Τρικούπη λειτουργεί επίσης ως ιατρείο και αποθήκες υλικού. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της αστυνομίας, στην Αθήνα υπάρχουν 16 καταλήψεις ιδιωτικών και δημοσίων χώρων. Το πρόγραμμα ημερήσιων αναγκών για τις 12 καταλήψεις που προμηθεύονται από την «Παμπειραϊκή Πρωτοβουλία» δείχνει ότι περίπου 2.000 άτομα διαμένουν σε αυτές, ενώ υπάρχουν αρκετοί άλλοι πρόσφυγες που φιλοξενούνται σε διαμερίσματα ιδιωτών και λαμβάνουν κι αυτοί υποστήριξη. Μεταξύ των τροφίμων που διανέμονται περιλαμβάνονται φασόλια, ζυμαρικά, ρύζι, αλεύρι, κονσέρβες τόνου, γάλατα, σάλτσα ντομάτας, λάδι, κάρφι και ταχινό. Στην οδό Μπουμπουλίνας, η κατάληψη ονομάζεται «Ονειρο» και φιλοξενοούνται κυρίως γυναίκες με μικρά παιδιά, συνολικά 150 άτομα. Τον έλεγχο εισόδου σε κάθε κατάληψη πραγματοποιούν μεσολάβητες άντρες που σημειώνουν το ονοματεπώνυμο του επισκέπτη και το όνομα του ατόμου που επισκέπτεται.»

<http://www.kathimerini.gr/891691/gallery/epikairothta/ellada/epishmo-yliko-se-anepishma-xeria>

συνδέεται με κινήματα του ΣΥΡΙΖΑ ή που πρόσκεινταν μέχρι χθες στο ΣΥΡΙΖΑ και τώρα έχουν στραφεί

στη ΛΑΕ. Σε κάθε περίπτωση γεγονός είναι ότι πολλές μεγάλες καταλήψεις του κέντρου της Αθήνας **συνδέονται** με το κράτος και **στηρίζονται υλικά από αυτό**. Στην κατάληψη του City Plaza συμμετέχουν δημοσιογράφοι της εφημερίδας Αυγής, κομματικού οργάνου του ΣΥΡΙΖΑ και κάθε μειοψηφική -είναι η αλήθεια- φωνή που θίγει ζητήματα κοινών διεκδικήσεων, όπως αύξηση της

χρηματοδότησης των σχολείων που καταρρέουν ή ενάντια στις απολύσεις δασκάλων από το δημόσιο σχολείο απομονώνεται. Αντίθετα προωθούνται συναντήσεις επιτροπών αλληλεγγύων με το Υπουργείο Παιδείας για να «τακτοποιηθεί το θέμα» της ένταξης των προσφυγόπουλων, που εγκλωβίστηκαν εδώ μετά τη συμφωνία της 18ης Μάρτη, στην ελληνική εκπαίδευση, ενώ συγχρόνως τέθηκε το ζήτημα μαθημάτων από ανθρώπους των ΜΚΟ που θα διδάσκουν στα παιδιά τα βασικά. Στις στεγαστικές καταλήψεις ένα κομμάτι του αναρχικού/αντιεξουσιαστικού χώρου συμμετείχε και τις παρουσίαζε ως μη ελεγχόμενες και ανεξάρτητες από το κράτος και κομματικούς μηχανισμούς.

Από την πλευρά μας δεν πέφτουμε απ' τα σύννεφα βλέποντας τέτοιου είδους «συνεργασίες». Όσο το κίνημα αλληλεγγύης παραμένει εγκλωβισμένο αποκλειστικά σε ανθρωπιστικού περιεχομένου διεκδικήσεις η αφομοίωσή του από τον ΣΥΡΙΖΑ ή πρώην συνιστώσες του δεν αποτελεί αντίφαση. Ένα κόμμα με αντιρατσιστική πολιτική και ένα αντιρατσιστικό κίνημα αλληλεγγύης είναι λογικό να μοιράζονται **κοινούς στόχους**. Το 2012 το κίνημα μπορούσε εύκολα έχοντας αντιρατσιστική ατζέντα να διαχωριστεί από το κράτος που το διαχειρίζονταν ακροδεξιοί. Σήμερα με την αριστερή διαχείριση του κράτους το κίνημα αλληλεγγύης προσπαθεί να διαχωριστεί επιμένοντας να βλέπει ρατσισμό και στρατιωτικοποίηση εκεί όπου έχουμε τη συνήθη δημοκρατική διαχείριση στα πλαίσια ενός καπιταλιστικού κράτους διαφόρων καταστάσεων, όπως η φύλαξη συνόρων ή η εκκένωση κατεληγμένων εδαφών δίπλα στα σύνορά του, συμπεριλαμβανομένης της σιδηροδρομικής γραμμής μέσω της οποίας διακινούνται εμπορεύματα. Μάταιος κόπος! Η αυτόνομη προλεταριακή δράση οριοθετείται από τα περιεχόμενα που βάζουν οι προλετάριοι/ες. Οι μετανάστ(ρι)ες προλετάριοι/ες, κατά τη γνώμη μας, πρέπει να έχουν **πρόσβαση** στο ελληνικό **κοινωνικό κράτος**. Επομένως από μέρους μας σαν προλετάριοι/ες που είμαστε αλληλέγγυοι/ες θα έπρεπε να συζητάμε και να παλεύουμε για την αύξηση της δημόσιας κοινωνικής δαπάνης και για τη **συνολική ανατίμηση της τάξης μας**, εφόσον έχουμε μία ταξική σκοπιά Δεν αρκεί να κατασκευάζουμε μια ταυτότητα, την εργατική. Αυτό που έχει σημασία είναι γιατί αγωνιζόμαστε και τι διεκδικούμε. Εκεί είναι που φαίνεται η κοινότητα μεταξύ προλετάρων και αναδεικνύεται η ταξική συνείδηση. Κι ενώ στην τρέχουσα συγκυρία η ειδική μορφή της υποτίμησής μας είναι τα μνημόνια, αυτό το σαρωτικό αλληλέγγυο κίνημα ούτε για μια στιγμή δεν απέκτησε πραγματικά αντιμνημονιακό περιεχόμενο.

Αγώνες μαζί με τους μετανάστες

Μεγάλο μέρος του κινήματος αλληλεγγύης που αναπτύσσεται από τον αντιεξουσιαστικό χώρο και την αριστερά βασίζεται πάνω σε μια διάκριση. «Εμείς είμαστε οι προνομιούχοι της εργατικής τάξης αφού έχουμε στέγη και φαγητό ενώ οι μετανάστ(ρι)ες ως άστεγοι/ες και πεινασμένοι/ες χρειάζονται την βοήθειά μας»: αυτόν τον τρόπο σκέψης υιοθετούν πολλοί/ές αλληλέγγυοι/ες, αφαιρώντας έτσι πολλές φορές από τους αγώνες τον ταξικό τους χαρακτήρα.

Η δική μας ανάλυση είναι ότι οι αγώνες αυτοί πρέπει να γίνονται **με** τους/τις μετανάστ(ρι)ες και όχι **για** τους/τις μετανάστ(ρι)ες. Με ένα κομμάτι τους ανήκουμε στην ίδια τάξη και κάποιο άλλο θα προλεταριοποιηθεί στην πορεία. Η αναπαραγωγή της διάκρισής μας από αυτούς λόγω της μεγαλύτερης υποτίμησής τους είναι στην πράξη δυσλειτουργική καθώς **υπονομεύει** τα κοινά μας συμφέροντα. Η **υποβάθμισή** τους από παραγωγικά υποκείμενα και εν δυνάμει επαναστατικά σε απλώς εξαθλιωμένους ανθρώπους που χρήζουν βοήθειας συμφέρει τους καπιταλιστές, καθώς οι εργατικοί αγώνες παραμελούνται στο όνομα μιας φιλανθρωπίας που είναι αφομοιώσιμη από το κράτος και δη το αριστερό και εν τέλει **εξομαλύνει** τις ταξικές αντιθέσεις, αφήνοντας το κεφάλαιο και τα κράτη του στο απυρόβλητο. Οι φιλανθρωπικές πρακτικές λειτουργούν σαν βαλβίδες αποσυμπίεσης αφαιρώντας από τους μετανάστ(ρι)ες κάθε διάθεση αντίστασης, ενώ οι ντόπιοι/ες αλληλέγγυοι/ες καταλήγουν να κάνουν **εθελόδουλα** την δουλειά του κράτους αναλαμβάνοντας με τον κόπο και τον μισθό τους το κόστος που θα έπρεπε να βαραίνει τους καπιταλιστές. Η τακτική να προσφέρουν οι άνεργοι/ες και οι προλετάριοι/ες με τους πετσοκομμένους μισθούς και συντάξεις, είδη πρώτης ανάγκης και υπηρεσίες εθελοντικά στους/στις μετανάστ(ρι)ες βολεύει πολύ τους καπιταλιστές και το κράτος τους. Το αποτέλεσμα είναι η αναδιανομή της φτώχειας από τους φτωχούς στους φτωχότερους χωρίς να γίνεται καμιά ουσιαστική διεκδίκηση, ούτε από τους/τις μετανάστ(ρι)ες ούτε από τους/τις αλληλέγγυους/ες, ενώ συγχρόνως συντελούμε στη συντήρηση ενός **εξανθρωπισμένου καπιταλισμού**.

Από την δικιά μας οπτική, ταξική αλληλεγγύη στους/στις μετανάστ(ρι)ες είναι οι κοινές διεκδικήσεις για την τάξη μας. Αυτό βέβαια προϋποθέτει εργάτ(ρι)ες που μένουν στην Ελλάδα είτε από επιλογή είτε από ανάγκη. **Με αυτούς/ες τους/τις εργάτ(ρι)ες πρέπει να συναντηθούμε σε συντροφικό επίπεδο μέσα από ένα ταξικό κίνημα που έχει ως στόχο την ανατίμηση συνολικά της εργατικής τάξης**. Οι μετανάστ(ρι)ες θα δουν τον εαυτό τους μέσα σε αυτό το κίνημα και κοινοί αγώνες θα μπορούν να ξεπροβάλλουν. Εξάλλου οι μετανάστ(ρι)ες έχουν αποδείξει την πρωτοβουλία τους στο να αγωνίζονται για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και μισθό!

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΤΑΞΙΚΗ, ΟΧΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗ

WE'RE
BORN
NAKED
AND
THE
REST
IS
DRAG.

FUCK
IDENTITY

Η τάξη των καπιταλιστών βλέπει τους μετανάστες σαν ευκαιρία να ξεζουμίζει περισσότερο το προλεταριάτο. Καθώς εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστες προλεταριοποιούνται βίαια οι δυνατότητες κοινών ταξικών αγώνων πολλαπλασιάζονται και βάζουν ένα μεγάλο ερωτηματικό στην ευκαιρία αυτή. Η ταξική πάλη θα δώσει την απάντηση.

Προλεταριακή συλλογικότητα, Υπόγεια Σήραγγα

email: ypogeia_siragga@espiv.net

blog: ypogeiasiragga.espivblogs.net/

